

Høgskulen
på Vestlandet

Forslag til ny norsk regnskapslov - prinsippet om fortsatt drift

Bacheloroppgave utført ved

Høgskulen på Vestlandet - studiested Haugesund, økonomi og administrasjon

Av: Anette Strømmand (33) og Siren Haugland Gundersen (50)

Dette arbeidet er gjennomført som ledd i bachelorprogrammet i økonomi og administrasjon ved Høgskulen på Vestlandet og er godkjent som sådan. Godkjenningen innebærer ikke at HVL inntår for metodene som er anvendt, resultatene som er fremkommet og konklusjoner og vurderinger i arbeidet.

Bacheloroppgavens tittel:

Forslag til ny norsk regnskapslov – prinsippet om fortsatt drift

Anette Strømmland

Siren Haugland Gundersen

Navn på veileder:

Svein Abrahamsen

Gradering: Offentlig

Forord

Vi nærmer oss slutten på et treårig bachelorstudie ved Høgskulen på Vestlandet (HVL), avdeling Haugesund. Bacheloroppgaven er skrevet som en avsluttende del innenfor studieretningen økonomi og administrasjon, med profil innen regnskap. Som tema på bacheloroppgaven har vi valgt å fordype oss i forslaget til ny norsk regnskapslov.

Norge utvikler seg gradvis mot en internasjonal retning når det kommer til regnskap. Utviklingen av ny norsk regnskapslov er noe vi finner både spennende og interessant, samtidig som tema er relevant i tiden. Vi sitter igjen med flere spørsmål knyttet til dette som vi ønsker svar på. Hvilke endringer vil innføringen av ny norsk regnskapslov føre til? Hva vil konsekvensene bli av disse endringene? Dette er spørsmål vi ønsker gi svar på i oppgaven.

Vi ønsker å rette en stor takk til vår veileder Svein Abrahamsen for god veiledning og hjelp gjennom bachelorprosessen.

Vi ønsker også å takke medstudenter og Høgskulen på Vestlandet for en lærerik og kjekk studietid.

Haugesund, mai 2017

Abstract

The theme for our bachelor assignment is the proposal of a new Norwegian Accounting act. The suggestion implies a clear and loyal implementation of the directive, with the core being adapted to EUs new Accounting Directive, which also applies to the EEA. We compared today's accounting act with the proposed changes to see what consequences an introduction of a new Norwegian accounting act will get for today's accounting policies. As the proposal for a new Norwegian accounting act is so comprehensive and involves a number of different changes, we have chosen to refine our task to the change of the principle of going concern and consequences for the reporting of going concern as the annual report is proposed to be removed for small entities.

In order to provide answers to the consequences that the introduction of the new Norwegian Accounting act could lead to, we have prepared three different qualitative surveys. The starting point for the assignment is a qualitative document analysis, based on key documents such as consultation proposals, including consultation responses and the current accounting act. As a supplement, we have also made a sample of 30 companies on Haugalandet that have gone bankrupt in the period of 2016/2017. We have done this to see what the companies actually write about the principle of going concern the year before the bankruptcy request. As another supplement, we have also made three semi-structured interviews with persons from the accounting industry who are working closely with today's accounting act, and thus have had an idea of how a new Norwegian accounting act is likely to come into practice.

By conducting the various analyses, we have found out that the changes in the principle of going concern is likely to have small impact on today's accounting policies. This is evident from the fact that current practice is already close to the wording of the proposed section on going concern. Additionally, a removal of the annual report will have nothing to say for the reporting of continued operations as this should be disclosed in the notes. The results also show that a removal of the annual report will contribute to a positive simplification for small entities, as it will facilitate the economic and administrative work.

Sammendrag

Tema for bacheloroppgaven vår er forslaget om ny norsk regnskapslov. Forslaget innebærer en tydelig og lojal direktivimplementering, hvor kjernen er å tilpasse seg EUs nye regnskapsdirektiv som også gjelder innenfor EØS. Vi har sammenlignet dagens regnskapslov med de foreslåtte endringene for å se hvilke konsekvenser en innføring av ny norsk regnskapslov vil få for dagens regnskapspraksis. Da forslaget til ny norsk regnskapslov er så omfattende og innebærer en rekke forskjellige endringer, har vi valgt å avgrense oppgaven vår til endringen av prinsippet om fortsatt drift, og konsekvenser for rapporteringen av fortsatt drift da årsberetningen foreslås fjernet for små foretak.

For å gi svar på hvilke konsekvenser innføringen av ny norsk regnskapslov vil kunne medføre, har vi utarbeidet tre forskjellige kvalitative undersøkelser. Utgangspunktet for oppgaven er en kvalitativ dokumentanalyse, hvor vi har tatt utgangspunkt i sentrale dokumenter som høringsutkast, herunder høringssvar og dagens regnskapslov. Vi har også som et supplement gjort en stikkprøve av et utvalg på 30 selskaper som har gått konkurs på Haugalandet i perioden 2016/2017. Dette har vi gjort for å se hva selskapene faktisk skriver knyttet til fortsatt drift året før konkursbegjæringen. Som et annet supplement har vi også gjennomført tre semi-strukturerte intervju av personer fra regnskapsbransjen som arbeider tett opp mot dagens regnskapslov, og som dermed har hatt formeninger om hvordan en ny norsk regnskapslov trolig vil slå ut i praksis.

Ved å gjennomføre de ulike analysene har vi funnet ut at endringen av prinsippet om fortsatt drift trolig vil ha lite innvirkning på dagens regnskapspraksis. Dette fremkommer av at dagens praksis allerede ligger tett opp mot ordlyden i den foreslåtte paragraf om fortsatt drift i lovforslaget. I tillegg vil en fjerning av årsberetningen ikke ha noe å si for rapporteringen av fortsatt drift da dette uansett skal opplyses om i notene. Resultatene viser også at en fjerning av årsberetningen vil bidra til en positiv forenkling for små foretak i og med at det vil lette det økonomiske og administrative arbeidet.

Begrepsavklaring

NOU: Norges Offentlige Utredninger

EU: Europa Union

EØS: Europeisk Økonomisk Samarbeidsområde

NRS: Norsk Regnskapsstandard

Ny NRS: Ny Norsk Regnskapsstandard (høringsutkast)

GRS: God Regnskapsskikk

Rskl.: Lov om årsregnskap m.v. (regnskapsloven av 1998)

Asl: Lov om aksjeselskaper (aksjeloven av 1997)

Jf.: Jamfør

IFRS: International Financial Reporting Standard

IAS : International Accounting standard

IASB: International Accounting Standard Board

IASC: International Accounting Standards Committee

IFRS for SME: International Financial Reporting Standards for Small and Medium-sized Entities

EEA: European Economic Area

Innholdsfortegnelse

Forord	i
Abstract	ii
Sammendrag	iii
Begrepsavklaring	iv
Tabell- og figuroversikt	vii
1 Innledning	1
1.1 Bakgrunn/ valg av oppgave.....	1
1.2 Problemstilling.....	2
1.3 Avgrensning av oppgaven.....	3
1.4 Oppbygging av oppgaven.....	4
2 Teori	5
2.1 Den norske regnskapsmodellen.....	5
2.1.1 Prinsippet om fortsatt drift.....	9
2.2 Den internasjonale regnskapsstandard.....	14
2.2.1 Innføring av IFRS i Norge.....	16
2.2.2 IFRS for SMEs.....	17
2.3 Hovedforskjeller mellom rammeverkene.....	18
3 Ny regnskapslov	19
3.1 Forslag til ny regnskapslov.....	19
3.2 Prinsippet om fortsatt drift.....	21
3.3 Årsberetning.....	23
4 Metode	25
4.1. Kvantitativ og kvalitativ metode.....	25
4.2 Primær og sekundærdata.....	26
4.3 Dokumentanalyse.....	27
4.3.1 Kvalitativ dokumentanalyse.....	27
4.4 Kvalitative intervjuer.....	29
4.4.1 Valg av respondenter.....	30
4.4.2 Dataanalyse.....	32
4.5 Svakheter i datamaterialet.....	33
5 Presentasjon av funn	35
5.1 Dokumentanalysen.....	35
5.1.1 Prinsippet om fortsatt drift.....	35
5.1.2 fjerning av årsberetning for små foretak.....	37
5.2 Stikkprøve.....	40
5.3 Intervju.....	45
5.3.1 Revisor.....	45
5.3.2 Autorisert regnskapsfører.....	47
5.3.3 Bedriftsrådgiver i bank.....	48
6 Analyse og drøfting	50
6.1 Endringen av prinsippet om fortsatt drift.....	50
6.2 Fjerning av årsberetning for små foretak.....	55

7 Avslutning og konklusjon	60
Litteraturliste	62
Vedlegg 1: Oversikt over bedriftene fra stikkprøven	67
Vedlegg 2: Intervjuguide	68
Vedlegg 3: Modell stikkprøve	- 72 -

Tabell- og figuroversikt

Tabell 1 Nøkkeltall stikkprøve

Tabell 2 Informasjon knyttet til fortsatt drift i stikkprøven

Figur 1 Ulike forutsetninger, krav og prinsipper i et årsregnskap

1 Innledning

I innledningen ønsker vi å gi en god oversikt over oppgaven vår. Vi vil si noe om bakgrunnen på hvorfor vi valgte nettopp dette tema, og hvordan vi har utarbeidet og tenkt i forhold til problemstillingen vår. Vi ønsker også å si noe om oppgavens avgrensninger og gi en disposisjon for det som kommer videre i oppgaven.

1.1 Bakgrunn/ valg av oppgave

Verden blir stadig mer globalisert, også innenfor regnskapsbransjen. En blir stadig mer avhengig av hverandre på tvers over landegrensene, og nødvendigheten for å kunne samarbeide er stor. Regnskapslovutvalget har nylig lagt ut forslag til ny regnskapslov, hvor kjernen er at regnskapslovgivningen skal tilpasses EUs nye regnskapsdirektiv, som også gjelder innen EØS. En av hovedprioriteringene i lovforslaget innebærer en tydelig og lojal direktivimplementering (Regjeringen, 2015).

Temaet for oppgaven vår er den nye regnskapsloven. Den nye loven bygger på foretak med alminnelig regnskapsplikt, tidligere øvrige foretak. Den vil også være begrenset i forhold til svar på regnskapsmessige spørsmål, som betyr at regnskapsstandardene vil få en helt sentral rolle. Regnskapsstandardene er basert på International Financial Reporting Standards for Small and Medium-Sized Entities (IFRS for SMEs), og vil etter lovforslaget bli rettslig bindende (Revisorforeningen, 2015).

Som en del av lovforslaget er det blitt foreslått at prinsippet om fortsatt drift skal bli videreført som en del av de alminnelige regnskapsprinsippene. De alminnelige regnskapsprinsippene skal erstatte de grunnleggende regnskapsprinsippene i dagens lov. Prinsippet om fortsatt drift er likevel det eneste som foreslås endret, og som trolig vil føre til endringer av dagens regnskapspraksis. I tillegg til dette er det kommet forslag om at årsberetningen skal fjernes for små foretak. Dette er interessant da prinsippet om fortsatt drift skal rapporteres i årsberetningen (Revisorforeningen, 2015).

Prinsippet om fortsatt drift er svært relevant i tiden da flere selskaper går konkurs som en følge av nedgang i oljeindustrien. Heilt siden pristoppen i 2014 har fallet i oljeprisen ført til at flere selskaper ikke har hatt arbeid (Lorentzen og Aarø, 2016). Dette har naturligvis hatt størst innvirkning på de oljerelaterte selskapene, men har også hatt

ringvirkninger på langt flere enn dette. Totalt sett er det 388 selskaper som har gått konkurs i Rogaland i 2016, og i 1 kvartal 2017 (Statistisk sentralbyrå, 2017).

Delutredning I av den nye regnskapsloven NOU 2015:10 – Lov om regnskapsplikt ble fremmet for Finansdepartementet den 26 juni 2015. Etter at lovforslaget ble fremmet, kunne ulike høringsinstanser gi sine kommentarer og innspill på forslagene i høringsutkastet. Delutredning I hadde høringsfrist 2. desember. Delutredning II NOU 2016: 11 – Regnskapslovens bestemmelser om årsberetning mv. ble fremmet på høring 24 juni 2016, med høringsfrist 17. november 2016.¹

1.2 Problemstilling

Ideen til oppgaven fikk vi gjennom ulike forelesninger, herunder emnene regnskapsteori og videregående finansregnskap. Dette gjorde oss nysgjerrige på hvilke endringer som ville forekomme, samt hvilke konsekvenser dette ville føre med seg. På bakgrunn av dette satte vi oss inn i de mest sentrale endringene med lovforslaget. Noen av temaene som fanget vår interesse var endringen av prinsippet om fortsatt drift, og fjerningen av årsberetningen for små foretak.

Prinsippet om fortsatt drift er ett av de grunnleggende prinsippene i gjeldende regnskapslov, og ett av prinsippene som foreslås videreført i ny lov. Likevel er prinsippet foreslått endret, som gjorde oss spesielt oppmerksomme på dette prinsippet. Hvorfor ønsker lovutvalget å videreføre prinsippet, og hva skyldes endringen av ordlyden? Fortsatt drift er som sagt relevant i tiden da flere selskaper går konkurs som en følge av nedgang i oljenæringen. Dette gav oss tanker om hvordan selskapene faktisk forholder seg til prinsippet om fortsatt drift, og hvordan rapporteringen skjer i praksis.

I og med at fortsatt drift blir rapportert i årsberetningen, gjorde dette oss nysgjerrige på hvilke konsekvenser dette ville ha for rapporteringen av fortsatt drift for små foretak. Basert på dette kom vi frem til følgende problemstillingene vi ønsket å finne svar på:

¹ Regjeringen: <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/utredning-om-ny-norsk-regnskapslov/id2425305/>

Hovedproblemstilling:

”Hva vil konsekvensene bli av at prinsippet om fortsatt drift blir endret i forslaget om ny regnskapslov?”

Underproblemstilling:

”Hvilke konsekvenser vil dette få for rapporteringen av fortsatt drift når årsberetningen foreslås fjernet for små foretak?”

Problemstillingen er nokså konkret og avgrenset, som gjør at vi kan fordype oss enda grundigere i prinsippet om fortsatt drift. Fortsatt drift er et av de grunnleggende prinsippene i regnskapsloven, samtidig som det skal rapporteres om i årsberetningen. Vi kommer til å ta for oss endringen av selve prinsippet, men også betydningen av rapporteringen i årsberetningen. Dette er tema som henger sammen når vi snakker om prinsippet om fortsatt drift.

1.3 Avgrensning av oppgaven

Den nye regnskapsloven består av mange endringer, og en fullstendig gjennomgang ville blitt svært omfattende. Vi har dermed valgt å avgrense oppgaven vår til prinsippet om fortsatt drift. Her skal vi se på konsekvensene av selve endringen av prinsippet, samt rapporteringen av fortsatt drift når årsberetningen foreslås fjernet for små foretak. Ved å gå i dybden på et prinsipp vil vi få et dypere innblikk i hva som ligger i prinsippet, og hvilke konsekvenser som eventuelt vil følge av en endring.

1.4 Oppbygging av oppgaven

Oppgaven starter med en innledning hvor tema, problemstilling og avgrensning av oppgaven blir beskrevet. Deretter gjennomgår vi den generelle teoridelen hvor vi tar for oss den norske regnskapsmodellen, den internasjonale regnskapsstandarden og til slutt ser på hovedforskjellene mellom det resultatorienterte og det balanseorienterte rammeverket. I teoridelen har vi lagt særlig vekt på prinsippet om fortsatt drift da det er dette vi skal fordype oss i. Videre kommer vi inn på teoridel to hvor vi har presentert forslaget til ny norsk regnskapslov. Her har vi sett på hovedgrepene i lovforslaget, samt endringene i henhold til prinsippet om fortsatt drift og årsberetning for små foretak. I metodedelen legger vi frem relevant teori, samt forklarer hvilken metoder vi har brukt, og hvorfor vi valgte akkurat de. Da vi har gjennomgått metodedelen vil vi presentere funnene vi har gjort, før vi drøfter og analyserer dette. Til slutt vil oppgaven avsluttes med en konklusjonsdel hvor vi oppsummerer det vi har gått gjennom og svarer på problemstillingene vi har utarbeidet.

Oppgaven baseres hovedsakelig på høringsutkast utgitt av Regnskapsstiftelsen, og tilhørende hørings svar. Dette skal vi sammenligne med gjeldende regnskapslov for å se på eventuelle forskjeller, og mulige konsekvenser en innføring av ny lov vil innebære. Som et supplement skal vi også gjøre en stikkprøve av selskaper som har gått konkurs på Haugalandet i 2016/2017, samt gjennomføre intervjuer med folk fra regnskapsbransjen som arbeider tett opp mot problemstillingen. Målet er å se nærmere på hvilke konsekvenser den nye regnskapsloven vil få dersom loven blir innført.

2 Teori

2.1 Den norske regnskapsmodellen

Alle regnskapspliktige foretak i Norge må følge regnskapsloven og dens bestemmelser, jf. regnskapslovens § 1-1, første setning. I følge John Christian Langli (2016, s. 76) kalles den norske regnskapsmodellen for en transaksjonsbasert historisk kost modell. Den norske regnskapsmodellen bygger på et resultatorientert rammeverk med fokus på inntekter og kostnader. Modellen er transaksjonsbasert, som betyr at en eventuell resultatføring ikke skal skje før en reell transaksjon har funnet sted. Langli (2016) forklarer historisk kost slik: «Dagen etter transaksjonstidspunktet er transaksjonen historie og vederlaget en historisk størrelse, og det har gitt opphav til begrepet historisk kost» (s.76).

Alle regnskapspliktige foretak plikter å utarbeide et årsregnskap og en årsberetning ved årets slutt. Årsregnskapet skal i følge Langli (2016, s. 4) gi et rettviseende bilde over foretakets økonomiske utvikling og finansiell stilling. Av rskl. § 3-2 heter det at årsregnskapet skal inneholde følgende: Resultatregnskap, balanse, kontantstrømoppstilling og noteopplysninger. I tillegg kan foretaket også utarbeide en oppstilling av endringer i egenkapitalen. Utarbeidelse av årsregnskap skal skje på grunnlag av regnskapsloven, samt tilhørende norske regnskapsstandarder.

Plikten til å utarbeide årsberetning fremkommer av rskl. § 3-1 som fastslår at alle regnskapspliktige skal utarbeide årsberetning. Sammen med årsregnskapet, utgjør årsberetningen en viktig informasjonskilde til interessentene av foretaket (Langli, 2016, s. 647). Formålet til selve årsberetningen er å gi regnskapsbrukerne en mer forståelig innsikt i foretakets finansielle stilling utover det som årsregnskapet og notene formidler. Samtidig som årsberetningen skal fungere som et supplement til årsregnskapet, skal den gi informasjon om faktorer utenfor årsregnskapet, blant annet fortsatt drift, arbeidsmiljø og likestilling. Årsberetningen blir i hovedsak satt sammen av styret og eventuelt daglig leder i et foretak. Bestemmelsene for hva årsberetningen til små foretak skal inneholde, er lovfestet i rskl. § 3-3, mens bestemmelsene for innhold i årsberetningen til regnskapspliktige som ikke er små foretak er lovfestet i rskl. § 3-3a. Dette har vi forklart nærmere i underkapittel 2.1.1: Prinsippet om fortsatt drift.

NOU 1995: 30: Ny regnskapslov er selve utredningen av regnskapsloven vi har i dag. Denne ble oppnevnt ved kongelig resolusjon den 16. mars 1990, og avgitt til Finans- og tolldepartementet 27.oktober 1995². Loven slo i kraft den 17 juli 1998 nr. 56 - *Lov om årsregnskap m.v. (regnskapsloven)*. Formålet med årsberetningen er beskrevet i NOU 1995: 30 (pkt. 9.1, s. 286):

”I årsberetningen skal det gis opplysninger om forhold som er viktige for å bedømme selskapet stilling og resultatet av virksomheten, og som ikke framgår av resultatregnskap eller balanse, samt andre forhold av vesentlig betydning for selskapet selv om det har inntrådt etter regnskapsårets utgang.”

Videre står det at hvis det er interesse for å bedømme selskapets stilling, skal de redegjøres for avsetningsforhold og prisutvikling i løpet av året og på tidspunktet årsberetningen skal avlegges. Styret skal også fremlegge forslag til hvordan resultatet skal bli disponert, og gi detaljopplysninger utover dette.

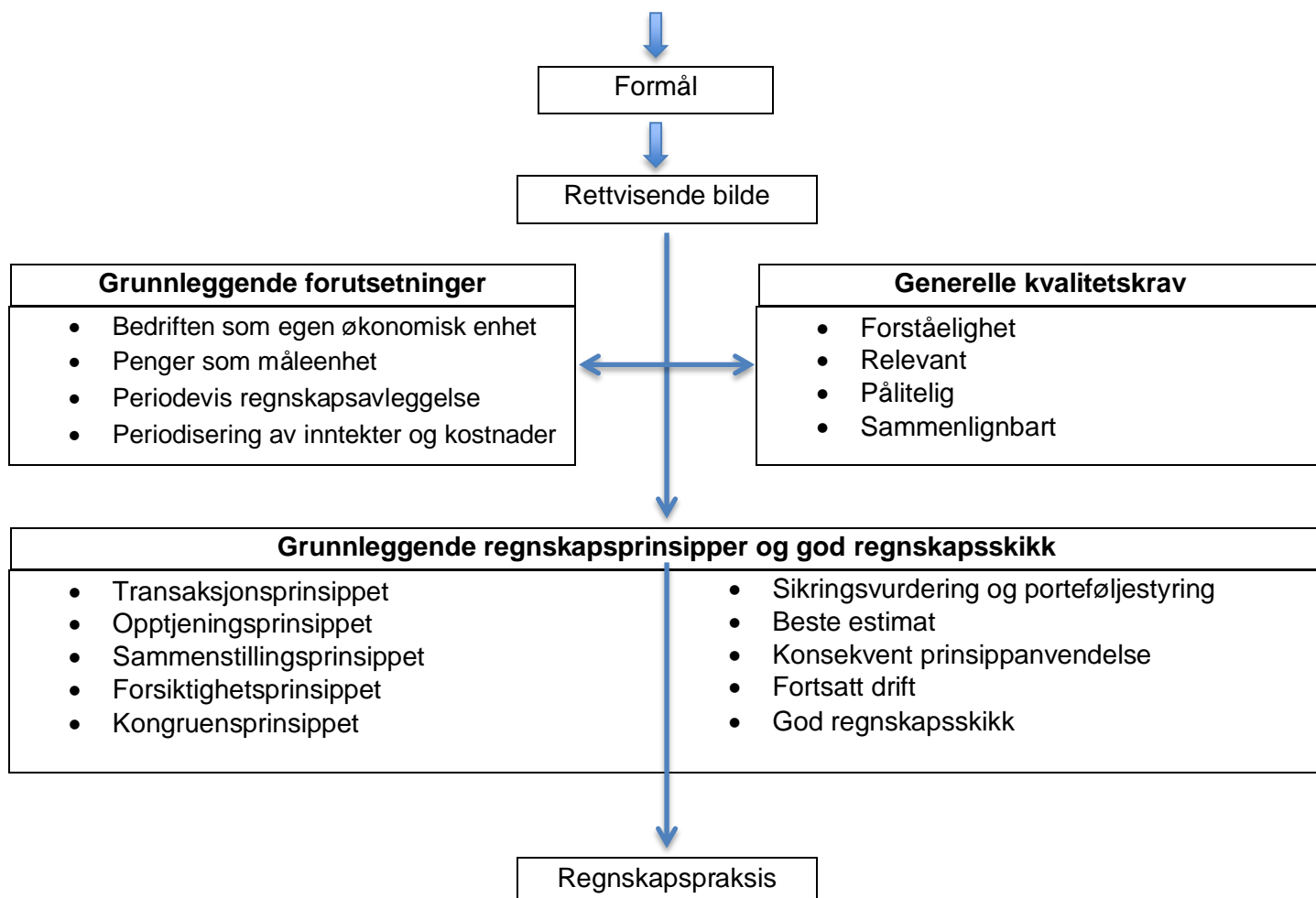
Hvis det foreligger usikkerhet knyttet til fortsatt drift skal det redegjøres for både i årsberetningen, jf. rskl. § 3-3, § 3-3a, og i note, jf. rskl. § 7-1.

Årsregnskapet har som formål å tilfredsstille regnskapsbrukernes behov for økonomisk og beslutningsnyttig informasjon (Baksaas og Stenheim, 2015, s. 114). Beslutningsnyttig informasjon kan forklares ved at regnskapsinformasjonen skal kunne utgjøre en forskjell hos regnskapsbrukeren i en konkret beslutningssituasjon. For at informasjonen skal være beslutningsnyttig for brukeren, må informasjonen være pålitelig, relevant, forståelig og vesentlig for beslutningen (Langli, 2016, s. 86). Det finnes ingen konkrete bestemmelser om kvalitetskrav i GRS, men kravene om pålitelighet, relevans, forståelighet og vesentlighet ligger implisitt i de grunnleggende prinsippene og kravet om et rettviseende bilde.

² Regjeringen: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-1995-30/id115910/>

Trond Kristoffersen (2016) presenterer de ulike forutsetninger, krav og prinsipper i et årsregnskap i følgende figur, jf. figur 1:

Årsregnskap etter regnskapsloven

Figur 1: Forutsetninger, krav og prinsipper i årsregnskapet (Kristoffersen, 2016, s.224).

Figuren tar for seg selve fundamentet til god norsk regnskapsskikk. Grunnleggende forutsetninger, generelle kvalitetskrav, grunnleggende regnskapsprinsipper og god regnskapsskikk er hva som ligger til grunn for utarbeidelse av årsregnskap.

Årsregnskapet skal utarbeides i samsvar med rskl. § 3-2a om rettvisende bilde, og de grunnleggende prinsippene som er lovfestet i regnskapslovens kapittel 4.

De grunnleggende prinsippene fungerer som retningslinjer for måling av inntekter og kostnader (Langli, 2016, s.91). De grunnleggende prinsippene spiller en viktig rolle ved utarbeidelse av årsregnskapet. Det vil si at de grunnleggende prinsippene skal sikre at målingen av periodens inntjening skjer på riktig måte og gir et mest mulig rettviseende bilde. Det skiller mellom grunnleggende og øvrige regnskapsprinsipper. De grunnleggende prinsippene er lovhjemlet i rskl. § 4-1 første ledd, og omfatter en resultatorientert veiledning for innregning og måling av inntekter og kostnader.

Transaksjonsprinsippet er lovfestet i rskl. § 4-1. første ledd nr.1 og tar for seg regnskapsføring og måling av transaksjonspris. Transaksjonsprinsippet fastslår at transaksjoner skal regnskapsføres til verdien av motytelsen på tidspunktet transaksjonen skjer. Transaksjonstidspunktet oppstår når risiko og kontroll er overført til kjøper, dette vil normalt skje ved leveringstidspunktet.

Opptjeningsprinsippet finner vi i rskl. § 4-1 første ledd nr. 2. Av denne lov heter det at inntekt skal resultatføres når den er opptjent. Dette prinsippet handler om at inntekt kun skal resultatføres når den er opptjent, altså ved levering av varer eller utført tjeneste.

Sammenstillingsprinsippet handler om at utgifter skal kostnadsføres i samme periode som tilhørende inntekt. Dette prinsippet finner vi i rskl. § 4-1 første ledd nr. 3. Prinsippet er spesielt viktig i forhold til å gi årsregnskapet en rettviseende oversikt over periodens inntjening.

Forsiktighetsprinsippet er lovfestet i rskl. § 4-1 første ledd nr. 4. Dette prinsippet handler om å utvise forsiktighet ved vurdering og måling av ulike regnskapsmessige problemstillinger. Urealisert tap skal resultatføres i samsvar med dette prinsippet. Det vil si at dersom det er usikkerhet knyttet til måling, skal laveste verdis prinsipp eller beste estimat anvendes. Prinsippet har som formål å unngå overvurdering av eiendeler og inntekter, samt undervurdering av gjeld og kostnader.

Sikringsprinsippet finnes i rskl. § 4-1 første ledd nr.5. Av denne lov heter det at gevinst og tap skal resultatføres i samme periode.

De øvrige regnskapsprinsippene finnes i regnskapsloven kapittel 4 og fungerer som supplerende prinsipper til de mer grunnleggende prinsippene som er omtalt ovenfor. Følgende vil vi gi en forklaring til hvert av disse prinsippene.

Prinsippet om bruk av beste estimat finner vi i rskl. § 4-2. Av denne paragraf heter det til at beste estimat skal brukes ved usikkerhet. Dette skal skje på bakgrunn av informasjon som allerede er tilgjengelig ved avleggelse av årsregnskapet.

Kongruensprinsippet handler om at alle inntekter og kostnader skal resultatføres, jf. rskl. § 4-3. Dette kan forklares ved at alle endringer i egenkapitalen skal føres direkte mot resultatregnskapet.

Prinsipp anvendelse som er lovfestet i § 4-4, fastslår at årsregnskapet skal utarbeides etter ensartede prinsipper. Prinsippet fastslår også at prinsipp anvendelsen skal skje konsistent og over tid slik at det er mulig å sammenligne ulike årsregnskap også mellom ulike foretak.

Lov om god regnskapsskikk finner vi i rskl. § 4-6. Utarbeidelse av årsregnskapet skal skje i samsvar med god regnskapsskikk. Denne loven gir en generell bestemmelse om å anvende de grunnleggende prinsippene samt de tilhørende regnskapsstandarder for å oppnå et mest mulig rettviseende bilde av virksomhetens årsregnskap.

2.1.1 Prinsippet om fortsatt drift

Forutsetningen om fortsatt drift finner vi i rskl. § 4-5. Denne paragrafen fastslår at årsregnskapet skal utarbeides under forutsetning om fortsatt drift, så sant det ikke er sannsynlig at virksomheten vil bli avviklet. Med andre ord skal årsregnskapet kun utarbeides under forutsetning om fortsatt drift dersom det ikke er sannsynlig at virksomheten vil bli avviklet. Forutsetningen om at årsregnskapet er utarbeidet under forutsetning om fortsatt drift, skal bekreftes og opplyses om under eget punkt i årsberetningen, jf. rskl. § 3-3 og § 3-3a.

Regnskapsloven § 3-3, årsberetningens innhold for små foretak, og rskl. § 3-3a, årsberetningens innhold for regnskapspliktige som ikke er små foretak er nesten helt identiske, og inneholder opplysninger i henhold til årsberetning. Videre i oppgaven kommer vi til å forholde oss til rskl. § 3-3 da dette gjelder for små foretak som vi har valgt å fokusere på i oppgaven.

Regnskapsloven § 3-3 legger stort vekt på forutsetningen om fortsatt drift, og hvilke opplysninger som skal gis i forhold til dette. Det er fire punkter som er nevnt som en del av opplysningen i henhold til fortsatt drift, jf. rskl. § 3-3, tredje ledd.

1. "Dersom forutsetning om fortsatt drift legges til grunn for årsregnskapet, skal de bekreftes at forutsetningen er til stede."
2. "Dersom det er tvil om den regnskapspliktige kan fortsette virksomheten, skal det redegjøres for usikkerheten."
3. "Dersom styrets handleplikt ved tap av egenkapital har inntrådt i henhold til aksjeloven eller alminnelige aksjeloven § 3-5, skal det opplyses om det er besluttet eller satt i verk tiltak for å sikre selskapets drift, eventuelt å oppløse selskapet."
4. "Dersom det er sannsynlig at virksomheten blir avviklet, skal det redegjøres for hvordan virkelig verdi ved avvikling er beregnet dersom det ikke fremgår i note i årsregnskapet."

Regnskapsloven § 3-3 inneholder også andre punkter som skal opplyses om i årsberetning som arbeidsmiljø, likestilling og miljøvirkninger. Dette er punkter vi ikke skal gå nærmere inn på med tanke på problemstillingen og oppgavens begrensede omfang. I henhold til forslaget om ny regnskapslov vil det ikke lenger foreligge et krav om årsberetning for små foretak. Dette betyr at paragraf § 3-3 i regnskapsloven vil falle bort dersom lovforslaget trer i kraft.

Det som står skrevet i regnskapsloven § 4-5 må ses i sammenheng med aksjeloven sine bestemmelser og regnskapslovens bestemmelser, jf. rskl. § 3-3. Aksjeloven viser til krav om forsvarlig egenkapital og likviditet, jf. asl. § 3-4, og eventuell handleplikt ved tap av egenkapital, jf. asl. § 3-5. Aksjeloven § 3-1 viser til krav om størrelse på

aksjekapitalen i selskapet. Disse faktorene er helt avgjørende for om et selskap regnes under forutsetning om fortsatt drift eller ikke.

”Selskapet skal til enhver tid ha en egenkapital og en likviditet som er forsvarlig ut fra den risikoen ved og omfanget av virksomheten i selskapet,” jf. asl. § 3-4.

Er ikke denne forutsetningen til stede, og det er tvil om den regnskapspliktige kan fortsette virksomheten, skal det opplyses om usikkerheten i årsberetningen, jf. rskl § 3-3, tredje ledd pkt. 2. Hvor stor egenkapital og likviditet som er forsvarlig er individuelt i forhold til hvilket selskap det er, og må vurderes ut i fra hvert enkelt tilfelle.

Her er det viktig å huske på at egenkapitalen vurderes ut fra selskapets reelle verdi. Det vil si at egenkapitalen bedømmes med hensyn til skjulte reserver som kan kompensere for regnskapsmessig tapt egenkapital. Eksempel på dette kan være forretningseiendommer som er avskrevet over flere år og som dermed har en lavere regnskapsmessig verdi enn reell markedsverdi.

Tap av egenkapital skal behandles etter aksjeloven § 3-5.1. Er egenkapitalen lavere enn forsvarlig i forhold til risikoen og omfanget av selskapet må styret straks behandle saken. Det samme gjelder om selskapets egenkapital er mindre enn aksjekapitalen. Er dette tilfelle skal styret innkalle til generalforsamling og gi en redegjørelse for den økonomiske stillingen. Deretter skal generalforsamlingen komme med tiltak for å endre den økonomiske stillingen. Dersom styret ikke har forslag til tiltak, eller dersom tiltak ikke lar seg gjennomføre av ulike faktorer, skal selskapet oppløses, jf. asl. § 3-5.2. Dette skal igjen presiseres i årsberetning som nevnt ovenfor, jf. rskl. § 3-3 tredje ledd pkt. 3 og 4.

I henhold til noteopplysningene i regnskapsloven § 7-2 til § 7-35 skal det opplyses om eventuelle risikofaktorer og konsekvenser som kan inntreffe på grunn av for eksempel uheldige forhold. Ved egenkapital som ikke er tilstrekkelig, skal det også redegjøres for eventuelle tiltak som virksomheten setter i gang for å bedre den økonomiske stillingen til virksomheten. Jo større usikkerheten er knyttet til fortsatt drift, dess viktigere er det med en grundig redegjørelse fra styret (Schwencke et.al., 2016, s.775).

I NOU 1995: 30 (pkt. 2.4.7, s. 124-125) understreker utvalget viktigheten av å vurdere om fortsatt drift ligger til grunn. Hvis det skulle foreligge risiko for avvikling må dette legges til grunn ved vurderingen av årsoppgjøret/årsregnskapet. De legger vekt på aksjelovens bestemmelser om forsvarlig egenkapital jf. asl. § 3-4, og dens betydning for forutsetning om fortsatt drift, i tillegg til handleplikt ved tap av egenkapital, jf. asl. § 3-5 som forklart ovenfor. Skulle selskapet komme i en situasjon hvor de driver på kreditors regning, jf. asl. § 17-1 kan styret blir erstatningspliktige.

Lovutvalget har også vurdert hvordan formuleringen om forutsetningen om fortsatt drift skal formuleres, jf. rskl. § 4-5. Utvalget sin konklusjon var en sannsynlighetsvurdering i henhold til fortsatt drift, jf. NOU 1995 (pkt. 2.4.7, s. 126). Utvalget legger stor vekt på nødvendigheten av å redegjøre for fortsatt drift i årsberetningen, også om det foreligger fortsatt drift.

Tidshorizonten er avgjørende når vi snakker om fortsatt drift. I forarbeiderne til regnskapsloven ble de foreslått at en skulle legge levetiden til anleggsmiddelene til grunn. Dette ble sett på som en alt for lang tidshorizont da flere anleggsmidler har en levetid som er over 50 år (Baksaas og Stenheim, 2014, s. 173-174). Noen anleggsmidler kan kanskje ha en levetid på over 50 år, men dette vil være praktisk umulig å ta en vurdering på. En konsekvens av dette er at flere selskap ikke tilfredsstillere forutsetningen om fortsatt drift. For de fleste selskaper er det sannsynlig at det er blitt avvirket innen 50 år. Videre skriver Baksaas og Stenheim (2014 s. 174) at meningen er å bruke informasjon fra hele perioden i vurderingen, som betyr å legge frem all relevant informasjon. I praksis pleier de å dele inn i en nær periode, typisk vil dette være til neste regnskapsavleggelse, og en lang periode etter det.

Hva som regnes for å være sannsynlig må også avklares. Sannsynlig avvikling tilsier i utgangspunktet mer enn 50 prosent. Dette må likevel tolkes strengere, kanskje opp mot 70 – 90 prosent, eller enda høyere før en kan utarbeide et avviklingsregnskap (Baksaas og Stenheim, 2014, s. 174). I følge kommentarer til lovforslaget presiserer Johnsen og Kvaal (1999, s. 188) at drøftingen rundt sannsynlighetsprosenten ikke har et klart grunnlag. Det vil dermed være vanskelig å trekke slutninger rundt hva som regnes for å være sannsynlig. I praksis skal det være nokså sikkert at det kommer til å skje en avvikling i nærmeste fremtid om en skal legge avviklingsregnskap til grunn.

Dette skjer oftest gjennom frivillig avvikling fra selskapets side, eller tvungen avvikling hvis en ikke har noen andre alternativer.

I følge Schwencke, Haugen, Baksaas & Stenheim (2016, s. 775) kan en vurdering av fortsatt drift kan gi tre mulige utfall; utvilsom, tvilsom eller ikke til stede. Dersom det ikke er sannsynlig at bedriften vil fortsette driften, skal det utarbeides et avviklingsregnskap hvor eiendeler og gjeld vurderes til virkelig verdi, jf. rskl. § 4-5. Dersom det blir aktuelt å utarbeide et avviklingsregnskap, skal det i følge Schwencke et.al. (2016, s. 155) redegjøres for hvordan virkelig verdi ved avregning er beregnet, enten i note eller i årsberetningen.

Prosessen ved oppløsning og avvikling blir beskrevet i aksjeloven kapittel 16. Beslutning om oppløsning treffes av generalforsamlingen med flertall, jf. asl. § 16-1.1. Generalforsamlingen må så snart som mulig treffe en beslutning hvis det er forhold som har inntrådt som kan medføre oppløsning, jf. asl. § 16-1.2. Deretter velger generalforsamlingen et avviklingsstyre som trer inn i stedet for styret og daglig leder, jf. asl. § 16-2. Videre står det at avviklingsstyret gjelder på ubestemt tid, men har en oppsigelsesfrist på tre måneder. Beslutning om oppløsning skal straks meldes til foretaksregisteret som skal inneholde informasjon om medlemmene og avviklingsstyret jf. asl. § 16-3.

2.2 Den internasjonale regnskapsstandard

International Financial Reporting Standards (IFRS) er et internasjonalt regnskapsregelverk som fastsettes av International Accounting Standards Board (IASB) (Schwencke et. al. 2016, s.1039). IASB ble stiftet i 2002 med utgangspunkt i forgjengeren IASC, og har som hovedmål å gjøre regnskapsspråket globalt (Baksaas og Stenheim, 2015, s.90). IFRS bygger på et konseptuelt rammeverk med et balanseorientert regelverk. Formålet med et konseptuelt rammeverk er å veilede både regnskapsbrukere og regnskapsprodusenter ved tolkning og forståelse av regelverket.

Under IFRS stilles det krav til at regnskapet skal gi en dekkende fremstilling av økonomien i foretaket. IAS 1.15 legger vekt på at bruk av standarder og fortolkninger vil sikre at informasjonen gir en dekkende fremstilling av økonomien (Baksaas og Stenheim, 2015, s. 135). For at informasjonen skal være beslutningsnyttig for brukeren, må den oppfylle visse kvalitetskrav. I følge Baksaas og Stenheim (2015, s. 136) skilles det mellom grunnleggende og forsterkende kvalitetskrav under IFRS. Dette er kvalitetskrav som er underlagt IFRS-regelverket for å sikre et godt beslutningsgrunnlag for brukeren av regnskapet.

De grunnleggende kvalitetskravene i dagens rammeverk til IASB er troverdighet og relevans. Dette er fundamentale kvalitetskrav, og begge kvalitetskravene må være til stede for å oppnå beslutningsnyttig informasjon.

Baksaas og Stenheim (2015, s. 140) forklarer at informasjonen er troverdig når den reflekterer de grunnleggende økonomiske forholdene som informasjonen er ment å gi uttrykk for. Som krav for at informasjonen skal være troverdig, må informasjonen også være komplett, nøytral, feilfri og vektlegge realitet fremfor form (Baksaas og Stenheim, 2015, s. 143).

Relevant informasjon er informasjon som er med på utgjøre en forskjell i en beslutningssituasjon (Baksaas og Stenheim, 2015, s.137). For at informasjonen skal være relevant, må informasjonen kunne si noe om fremtiden (predikasjonsverdi), kunne bekrefte tidligere forventninger basert på ny informasjon (bekreftelsesverdi) og være av vesentlighet i forhold til beslutningsformål (Baksaas og Stenheim, 2015, s.138-139).

De forsterkende kvalitetskravene er med på å øke beslutningsnyttens ytterligere dersom de grunnleggende kvalitetskravene allerede er til stede. Disse forsterkende kvalitetskravene er i følge Baksaas og Stenheim (2015, s. 145) sammenlignbarhet, verifiserbarhet, rettidighet, konsistens og forståelighet.

Bestemmelsen om fortsatt drift i full IFRS er lovfestet i IAS 1.25 og IAS 1.26.

Standarden IAS punkt 1.25 har følgende ordlyd:

”When preparing financial statements, management shall make an assessment of an entity’s ability to continue as a going concern. An entity shall prepare financial statements on a going concern basis unless management either intends to liquidate the entity or to cease trading, or has no realistic alternative but to do so. When management is aware, in making its assessment, of material uncertainties related to events or conditions that may cast significant doubt upon the entity’s ability to continue as a going concern, the entity shall disclose those uncertainties. When an entity does not prepare financial statements on a going concern basis, it shall disclose that fact, together with the basis on which it prepared the financial statements and the reason why the entity is not regarded as a going concern.”

Ordlyden av IAS punkt 1.26 har følgende formulering:

”In assessing whether the going concern assumption is appropriate, management takes into account all available information about the future, which is at least, but is not limited to, twelve months from the end of the reporting period. The degree of consideration depends on the facts in each case. When an entity has a history of profitable operations and ready access to financial resources, the entity may reach a conclusion that the going concern basis of accounting is appropriate without detailed analysis. In other cases, management may need to consider a wide range of factors relating to current and expected profitability, debt repayment schedules and potential sources of replacement financing before it can satisfy itself that the going concern basis is appropriate.”

I følge IAS 1 (pkt. 1.25, s.11) fremkommer det at styret skal foreta en vurdering av foretakets evne til å fortsette driften ved forberedelse av årsregnskapet.

Finansregnskapet skal utarbeides under forutsetning om fortsatt drift med mindre foretaket enten har til hensikt å avvikle selskapet eller ikke har noe realistisk alternativ til å fortsette driften. Av punkt 1.25 fremgår det også at dersom det oppstår vesentlig usikkerhet om fortsatt drift skal ledelsen redegjøre for dette i noteopplysningen.

I følge IAS 1 (pkt. 1.26, s.11) skal ledelsen ta i bruk all tilgjengelig informasjon om fremtiden ved en vurdering av fortsatt drift. Framtidsutsikten skal reflektere en periode på minst tolv måneder fra slutten av rapporteringsperioden. Dersom en virksomhet har en historie med lønnsom drift og har tilgang til finansielle ressurser, kan den uten detaljerte analyser legge fortsatt drift til grunn. I tilfeller hvor det er usikkerhet om fortsatt drift kan legges til grunn, fastslår IAS 1 (pkt. 1.26, s.11) at ledelsen må gjøre en vurdering knyttet til nåværende og forventet lønnsomhet, nedbetalingsplaner og potensielle kilder til erstattende finansielle ressurser.

2.2.1 Innføring av IFRS i Norge

Det var i 2002 at den europeiske union vedtok en forordning om bruk av internasjonale regnskapsstandarder (Kristoffersen, 2016, s.219). Norge er underlagt bestemmelsene i EØS-avtalen og IFRS ble dermed innført også i Norge. Børsnoterte foretak i Norge er underlagt bestemmelsen om å utarbeide årsregnskap i samsvar med IFRS-reglene, jf. rskl. § 3-9 første ledd. I følge rskl. § 3-9 fjerde ledd kan andre selskaper også velge å avlegge årsregnskap etter full IFRS eller forenklet IFRS, men dette er valgfritt. I 2009 bestemte Stortinget at alle børsnoterte selskaper som ikke er organisert som konsern, også skal avlegge årsregnskap etter IFRS med virkning fra 2011 (Schwencke et. al. 2016, s.1041).

2.2.2 IFRS for SMEs

I 2009 ga IASB ut den internasjonale standarden IFRS for SME (Baksaas og Stenheim, 2015, s. 90). Denne standarden er ment for små og mellomstore foretak, dvs. foretak som ikke er notert på børs. Standarden er utviklet med utgangspunkt i full IFRS men er noe forenklet med hensyn til den aktuelle målgruppen. Standarden er rettet mot foretak som ikke er børsnoterte og inneholder dermed ulike tilpasninger og endringer for å bedre være tilpasset disse foretakene (Ernst & Young, 2015).

Bestemmelsen om fortsatt drift i IFRS for SMEs er lovfestet i IFRS for SMEs punkt 3.8 og 3.9 (ifrs, 2017, s. 23). IFRS og IFRS for SMEs punkt om fortsatt drift er innholdsmessig like, men ordlyden er ikke identisk. I følge IFRS for SMEs bestemmelse om fortsatt drift, skal ledelsen foreta en vurdering av foretakets evne til fortsatt drift. Det fremgår også at årsregnskapet skal utarbeides under forutsetning om fortsatt drift med mindre foretaket har til hensikt å avvikle selskapet eller ikke har noe annet realistisk alternativ enn å avvikle. Av standarden punkt 3.8 er ordlyden følgende:

”When preparing financial statements, the management of an entity using this Standard shall make an assessment of the entity’s ability to continue as a going concern. An entity is a going concern unless management either intends to liquidate the entity or to cease operations, or has no realistic alternative but to do so. In assessing whether the going concern assumption is appropriate, management takes into account all available information about the future, which is at least, but is not limited to, twelve months from the reporting date.”

Av standarden punkt 3.9 er ordlyden følgende:

”When management is aware, in making its assessment, of material uncertainties related to events or conditions that cast significant doubt upon the entity’s ability to continue as a going concern, the entity shall disclose those uncertainties. When an entity does not prepare financial statements on a going concern basis, it shall disclose that fact, together with the basis on which it prepared the financial statements and the reason why the entity is not regarded as a going concern.”

2.3 Hovedforskjeller mellom rammeverkene

Den største forskjellen mellom den norske regnskapsmodellen og den internasjonale regnskapsstandard er rammeverkene. GRS bygger på et resultatorientert deskriptivt rammeverk, mens IFRS bygger på et balanseorientert konseptuelt rammeverk.

Baksaas og Stenheim (2015, s.112) hevder at et deskriptivt rammeverk utvikler regnskapsmessige løsninger med utgangspunkt i allmennakseptert praksis, mens et konseptuelt rammeverk utleder regnskapsløsninger basert på det som er angitt som formål, regnskapsbrukere og kvalitetskrav.

En resultatorientert tilnærming kan kjennetegnes ved at definisjoner av eiendeler, gjeld eller egenkapital ikke har en avgjørende rolle. Det vil si at resultatregnskapet står i sentrum mens balansen kommer som andreprioritet. I følge Baksaas og Stenheim (2015, s. 43) blir resultatposter innregnet etter et sammenstillings og opptjeningsprinsipp. I motsetning til et resultatorientert rammeverk, vil resultatet i en balanseorientering fastsettes som endringen i balansestørrelsen, og dermed bli en residual (Baksaas og Stenheim, 2015, s. 43).

En annen viktig forskjell er måleattributtene for innregning i de ulike rammeverkene. GRS bygger på en historisk kostmodell, som innebærer at verdien på vederlaget på tidspunktet for transaksjonen skal brukes ved innregning (Baksaas og Stenheim, 2015, s.199). Ved et balanseorientert rammeverk, åpnes det i større grad opp for bruk av virkelig verdi. I følge Baksaas og Stenheim (2015, s.196) kan historisk kost, gjenanskaffelseskost, realisasjonsverdi og nåverdi brukes ved verdimåling innenfor IFRS. Dette er noe som skaper forskjeller i verdivurderingen innenfor de to rammeverkene.

3 Ny regnskapslov

3.1 Forslag til ny regnskapslov

I dette kapitlet vil vi presentere forslaget om ny regnskapslov, samt de overordnede hovedgrepene i endringen av loven. Videre skal vi gjøre rede for den foreslåtte endringen av prinsippet om fortsatt drift i lovforslaget. Dette skal vi også gjøre i henhold til årsberetningen for små foretak.

I september 2014 ble et regnskapslovutvalg oppnevnt ved kongelig resolusjon. Utvalget fikk i oppgave å gjennomgå, samt modernisere og forenkle gjeldende regnskapslov (NOU 2015:10, s.11). Siktet gikk også på å tilpasse de norske reglene til EU sitt nye regnskapsdirektiv, dvs. at lovforslaget langt på vei er utviklet og innrettet etter nasjonale lover og regler om avleggelse av regnskap. Formålet med en ny regnskapslov er å konvergere mot en internasjonal praksis, samt harmonisere regnskapspraksisen slik at det lettere lar seg gjøre å sammenligne regnskap på tvers av ulike land (Langli, 2015, s.766). I følge Langli (2015, s. 773) skal ny norsk regnskapsstandard bygge på IFRS for SMEs, men med et norsk tilsnitt.

Det er blitt lagt frem to delutredninger, og begge presenterer et samlet forslag til ny regnskapslov. Den første delutredningen, NOU 2015:10 Lov om regnskapsplikt, presenterer forslaget om ny regnskapslov. Denne ble lagt frem for Finansdepartementet den 26.juni 2015 (Schwencke et.al. 2016, s. 3). Kjernen i selve utredningen er hvordan norsk regnskapsregelverk på best mulig måte skal møte EUs nye regnskapsdirektiv (Regnskapsstiftelsen, u.å.).

Delutredning 2, NOU 2016: 11 Regnskapslovens bestemmelser om årsberetning mv., bygger på lovforslagene i delutredning 1. Delutredning 2 tar også for seg enkeltemner som ikke blir dekket i delutredning 1, herunder presentasjon av årsberetning mv.

Utredningen ble lagt frem for Finansdepartementet den 26.juni 2016.

Lovforslaget representerer betydelige endringer fra eksisterende regnskapslov. Et av de overordnede endringene i forslaget er at de grunnleggende prinsippene blir erstattet med et sett alminnelige regnskapsprinsipper. Årsaken til at prinsippene fjernes, er ønsket om at norsk regnskapspraksis skal konvergere mot internasjonal

praksis (Sticos, 2015). De grunnleggende prinsippene har vært selve kjernen for det resultatorienterte rammeverket i norsk praksis, mens for internasjonal praksis er det balansen som er hovedfokus. Lovforslaget legger dermed til rette for bruk av en balanseorientert regnskapsmodell, som igjen kjennetegner internasjonal praksis, dvs. IFRS.

Prinsippet om god regnskapsskikk foreslås erstattet med hjemmel for regnskapsstandardsetter til å fastsette regnskapsstandarder med rettslig status (Schwencke et.al, 2016, s. 8). Med andre ord vil prinsippet bli erstattet med rettslig bindende regnskapsstandarder. Ved bortfall av dette prinsippet vil loven bli mer rettslig bindende, som vil si at regnskapsstandardene vil få en sterkere rettslig status, sett i forhold til gjeldende standarder i eksisterende lov.

Utvalget har også utarbeidet forslag om ulike forenklinger for små foretak. I følge NOU 2015:10 (pkt. 1.2, s.13), foreslår lovutvalget at små foretak unntas kravet om å utarbeide årsberetning, men at nødvendige opplysninger skal føres opp i notene. Schwencke et. al. (2016, s. 5) hevder at årsberetninger til små foretak i høy grad utarbeides med intetsigende standardformuleringer, og at lovforslaget om fjerning av årsberetningen vil redusere byrden uten at virkningen går på bekostning av informasjonsformidling til regnskapsbrukerne.

Lovforslaget inneholder også økt adgang til bruk av virkelig verdi for investeringseiendom, anleggsmidler og biologiske eiendeler (Schwencke et. al. 2016, s.26). Utvalget foreslår å videreføre innregning og måling etter historisk-kost modellen, som vil si at man fortsatt kan bruke anskaffelseskost ved første gangs innregning. Men I følge Schwencke et. al. (2016, s.26) åpnes det opp for økt adgang til bruk av virkelig verdi ved etterfølgende måling.

Finansdepartementets mandat for det nye lovforslaget var å utrede en modernisering og en forenkling av den norske regnskapslovgivningen. Mandatet inneholdt flere punkter, blant annet en vurdering av endringene som kreves for å gjennomføre direktiv 2013/34/EU, som er det konsoliderte regnskapsdirektivet (Regjeringen, 2014). Dette innebærer å se på hvilke endringer som er nødvendig for å gjennomføre EØS-forpliktelser i samsvar med EUs parlaments- og rådsdirektiv 2013/34 EU.

Videre skal utvalget vurdere endringer utover det som er nødvendig for å gjennomføre direktivet, herunder ulike behov for ulike grupper av regnskapspliktige. De skal også vurdere om de skal kreves eller åpnes for internasjonale løsninger i større utstrekning enn i dag, samt vurdere om den rettslige standarden god regnskapsskikk skal videreføres. Vurderingen av eventuelle unntak i opplysningsplikten for små foretak er også en viktig del av mandatet.³

3.2 Prinsippet om fortsatt drift

Ny regnskapslov NOU 2015: 10 (pkt. 2.3, s. 20) fremmer krav til endring av prinsippet om fortsatt drift med en ordlyd som ligger tettere opp til direktivet.

Hvordan en skal forholde seg til sannsynlighetsbegrepet i dagens regnskapslov, og hvilken tidshorisont som skal legges til grunn i vurderingen er spørsmål som har skapt mest diskusjon. I forslaget til ny norsk regnskapslov vil prinsippet om fortsatt drift bli presentert i § 3-4 med en ordlyd som blir seende slik ut:

”Årsregnskapet skal utarbeides under forutsetning om fortsatt drift med mindre oppløsning er besluttet.”

Utvalget forklarer endringen med at ”besluttet” istedenfor ”sannsynlig” vil være et ubestridt faktum, og mener endringene ikke vil føre til kompliserte skjønnsmessige vurderinger, jf. NOU 2015: 10 (pkt. 2.3, s. 20). Er selskapet besluttet oppløst, skal ikke fortsatt drift prinsippet legges til grunn, og eiendeler og gjeld skal vurderes til virkelig verdi. Utvalget beskriver dette som en bestemmelse som er eklere å forholde seg til for de regnskapspliktige, og som ikke vil gi noe mindre nyttig informasjon til brukerne av regnskapet. Dette forutsetter at opplysningskravene om usikkerhet om fortsatt drift videreføres, jf. NOU 2015: 10 (pkt. 5.4.5, s. 86).

³ Regjeringen:

<https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/dep/fin/pressemeldinger/2014/Regnskapslovutvalg-oppnevnt/Mandat-for-et-utvalg-for-a-utrede-modernisering-og-forenkling-av-regnskapslovgivningen/id2000933/>

Det er foreslått en tydelig og lojal direktivimplementering, hvor ordlyden i fortsatt drift-prinsippet skal ligge tettere opp mot ordlyden i direktivet. Fortsatt drift bestemmelsen er definert i artikkel 6 nr. 1 bokstav a i direktivet:

”The undertaking shall be presumed to be carrying on its business as a going concern.”

Direktivbestemmelsen inneholder en enkel formulering, og sier en skal anta fortsatt drift.

I henhold til dagens regnskapslov er prinsippet om fortsatt drift formulert noe forskjellig, jf. NOU 2015:10 (pkt. 5.4.5, s. 85). Direktivet har en ubetinget fortsatt drift-forutsetning, mens dagens regnskapslov definerer hva som skal til for at forutsetningen er realisert, nemlig sannsynlig. Den angir også hva den regnskapspliktige skal gjøre hvis forutsetningen ikke er til stede.

Forskjellen på direktivteksten og lovteksten kan illustreres ved hjelp av et eksempel, hvor et aksjeselskap er i ferd med å gå konkurs. I forhold til direktivbestemmelsene skal selskapet likevel utarbeide årsregnskap basert på fortsatt drift, mens det etter norsk lov skal utarbeides en avviklingsregnskap hvor en vurderer eiendeler og gjeld til virkelig verdi, jf. NOU 2015:10 (pkt. 5.4.5, s. 83).

Helt siden dagens regnskapslov ble utredet har det skapt diskusjon om innholdet i fortsatt drift forutsetningen, jf. rskl. § 4-5. NOU 2003: 23: *Evalueringen av Regnskapsloven* (pkt. 9.3.2.8, s. 167 – 168) reiser spørsmål knyttet til sannsynlighetsnivået dagens lov:

”Det fremgår av forarbeidene at det er behov for nærmere retningslinjer for denne sannsynlighetsvurderingen.”

Lovforslaget har også et forslag om å endre måleprinsippet som skal brukes i regnskapet når forutsetningen fravikes. Istedenfor ”virkelig verdi ved avvikling,” ønsker de nå ordlyden ”verdien ved oppløsning,” jf. NOU 2015: 10 (pkt. 5.4.5, s. 86). Utvalget mener det er mest logisk at det er vedtak om oppløsning som skal være den

utløsende faktoren for konkurs. At en har valgt å fjerne ordet "virkelig" henger også sammen med at en lenge har prøvd å gjøre begrepet "virkelig verdi" til en mer direkte parallell med det engelske ordet "fair value" som blir brukt i direktivet, og i IFRS for SME/ IFRS, jf. NOU 2015:10 (pkt. 5.4.5, s. 86). Videre skriver utvalget at det nye begrepet "verdien ved oppløsning" ikke tilstreber en annen måleatferd enn det som gjelder i begrepet "virkelig verdi". Hvis et selskap må fravike fortsatt drift forutsetningen skal det, i alle tilfeller, utarbeides en realistisk beregning av hva selskapet vil oppnå av inn- og utbetalinger ved avviklingen.

I praksis betyr dette at selskapet vurderes under fortsatt drift så lenge det ikke er besluttet oppløst. Selv om selskapet er i en vanskelig økonomisk situasjon, og sannsynligheten for at det vil bli avviklet er stor forutsetter en fortsatt drift så lenge det ikke er besluttet noe annet. I praksis tar det ofte lang tid før et selskap begjærer seg selv konkurs, eller at andre gjør det. Som oftest ønsker en å drive lengst mulig, og har stadig flere tiltak for å forbedre den økonomiske situasjonen.

I henhold til dette har utvalget foreslått ytterligere ett notekrav for små foretak som går utover det direktivet sier. Dette gjelder opplysninger om usikkerheten ved fortsatt drift i tilfeller hvor de foreligger usikkerhet. Dette må sees i sammenheng med at det er blitt foreslått å fjerne årsberetningen, og en behøver informasjonen en plass, jf. NOU 2015:10 (pkt. 2.6, s. 23 - 24). Videre står det at dette er i strid med direktivets ramme for noteopplysninger for små foretak, og må dermed gjennomføres i norsk lov i henhold til artikkel 4 nr. 4 i direktivet som sier at en direktivbestemmelse kan fravikes i unntakstilfelles for å gi et korrekt rettviseende bilde.

3.3 Årsberetning

I delutredning 1, NOU 2015: 10 (pkt. 2.8, s. 26-27) foreslår utvalget at små foretak skal unntas krav om årsberetning. De ønsker heller noteopplysninger i situasjoner med usikkerhet i henhold til fortsatt drift.

I delutredning 2, NOU 2016: 11 – Regnskapslovens bestemmelser om årsberetning mv. drøfter de spørsmål knytte til årsberetningen i regnskapslovens kapittel 3. Dette er spesielt knyttet til om små selskap skal ha plikt til på utarbeide årsberetning, jf. NOU

2016: 11 (pkt. 3.1, s. 24). Utvalget påpeker at utviklingen i henhold til rapportering reflekterer et økt informasjonsbehov hos ulike brukere. En mer variert rapportering er etterspurt, med blant annet enda flere opplysningskrav om ikke- finansielle forhold. Dette er spesielt knyttet til store selskap hvor informasjonsbehovet er større. Informasjonen skal også være mer brukervennlig og relevant. Utvalget mener dermed det burde være forskjellige løsninger for ulike grupper av regnskapsprodusenter og regnskapsbrukere.

Utvalget mener små foretak skal slippe å gi slike opplysninger. Dette er på bakgrunn av grundige diskusjoner om hvilke forhold en bør informere om, og hvilke regnskapspliktige det i tilfellet skal gjelde for. De hevder det er blitt gjort flere studier som viser at flere av opplysningene i gjeldende regnskapslov § 3-3 og 3-3a som gis ofte er knappe og intetsigende, jf. NOU 2016:11 (pkt. 2.2, s. 15).

Utvalget mener at det likevel er feil å gi signal om å fjerne alle opplysningskrav over temaer som har stor samfunnsmessig interesse. Flertallet mener eventuelle opplysningskrav som er av samfunnsmessig interesse bør gjelde alle regnskapspliktige som ikke er små, mens et mindretall mener det kun skal gjelde de største selskapene.

Utvalget påpeker at om det blir lempinger i forhold til kravene til årsberetning for små foretak, må det vurderes om det er hensiktsmessig eller nødvendig at enkelte opplysninger erstattes med noteopplysninger, jf. NOU 2016:11 (pkt. 3.1, s. 24 – 25).

Fjerning av årsberetningen for små foretak er basert på direktivbestemmelsene i artikkel 19. Medlemsstatene kan unnta små foretak å utarbeide årsberetning, forutsatt at opplysninger i artikkel 24 nr. 2 blir opprettholdt, jf. regnskapsdirektivet artikkel 19 nr. 3. Artikkel 24 nr. 2 sier at selskapets erverv av egne aksjer skal gis i notene til årsregnskapet. Regnskapsdirektivet artikkel 19 nr. 4 sier også at små og mellom store foretak kan fritas fra kravet fra visse ikke-finansielle belysninger. Dette må sees i sammenheng med regnskapsdirektivet artikkel 19 nr.1 tredje ledd, hvor det er stilt krav om opplysninger av eventuelle ikke-finansielle resultatnøkkeltall som en del av analysen av foretakets forretningsmessige utvikling, resultat og stilling.

4 Metode

I dette kapitlet vil vi presentere valg av metode for oppgaven, og hvordan vi har gått frem for å hente inn den informasjonen vi trenger.

Metode blir beskrevet av Johannessen, Christoffersen og Tufte (2011) som det « (..) å følge en bestemt vei til et mål» (s. 33). Samfunnsvitenskapelig metode beskriver hvordan man kommer fram til det vi ønsker informasjon om, samt hvordan denne informasjonen skal analyseres og hva den sier om samfunnsmessige forhold og prosesser (Johannessen et.al. 2011, s. 33).

4.1. Kvantitativ og kvalitativ metode

Når det er snakk om forskningsmetoder, finnes det forskjellige måter å gå fram for å hente inn den informasjonen man ønsker. I følge Johannessen et.al. (2011, s. 35) skilles det mellom kvantitative og kvalitative metoder. Ved kvantitativ metode samles det inn talldata/talldokumentasjon som senere telles opp og analyseres ved hjelp av statistiske teknikker. I følge Johannessen et.al. (2011, s. 35) brukes kvantitativ forskningsmetode dersom man ønsker å telle opp fenomener og kartlegge utbredelse av et fenomen. Her ønsker man gjerne å se etter gjengående mønster og spesielle kjennetegn ved dataene.

Ved kvalitativ metode derimot, samles det inn dokumentasjon i form av tekst og/eller lyd og bilde som senere analyseres ved å bearbeide tekst. Et eksempel på kvalitativ metode kan være å utføre et intervju med et begrenset antall aktører som gir fra seg ulik informasjon som senere presenteres i form av en skriftlig rapport.

Kvalitativ metode kan være hensiktsmessig hvis en undersøger områder en vet lite om fra før, og som det er gjort lite forskning på tidligere. Det kan også være nødvendig om en ønsker en mer grundig forståelse (Johannessen et.al 2011, s. 35-36).

Opgaven vår bygger på kvalitativ metode, med utgangspunkt i en kvalitativ dokumentanalyse. I en dokumentanalyse tar vi i bruk allerede eksisterende datamateriell, herunder høringsutkast, hørings svar og dagens regnskapslov. Alle dokumentene er tilgjengelig på nett, via blant annet regnskapsstiftelsens sine nettsider

Da problemstillingen vår er nokså avgrenset, har vi som et supplement også gjort en kvalitativ dokumentanalyse i form av en stikkprøve, og tre semi-strukturerte intervjuer. Stikkprøven er gjort av et utvalg bedrifter på Haugalandet som har gått konkurs i 2016. Her har vi sett på hva selskaper i praksis skriver om prinsippet om fortsatt drift året før konkursbegjæringen, og gjort en regnskapsanalyse av enkelte nøkkeltall i årsregnskapet. Intervjuene er gjort i form av samtaler med folk fra regnskapsbransjen. Dette har vi gjort for å få et innblikk i hvordan vurderingene blir gjort i praksis, og hva de tenker om eventuelle endringer og konsekvenser knyttet til det. Problemstillingen vår er nokså teoretisk, men ved å gjøre en stikkprøve og et intervju vil vi få et bredere bilde på hvordan en forholder seg til prinsippet i praksis.

4.2 Primær og sekundærdata

I forskning skilles det mellom primærdata og sekundærdata. Sundbye og Nisted (2017) beskriver primærdata som data som samles inn for å gi svar på en avgrenset og aktuell problemstilling. For å få informasjonen en trenger må en ut i feltet og spørre brukerne. Eksempel på primærundersøkelser er observasjon, eksperiment og intervju. Sekundærdata er det motsatte, her bruker en allerede eksisterende datamateriell i forskningen. Dette er data som allerede er samlet inn av andre, tidsskrifter, aviser og offentlige registre er eksempel på dette. I en undersøkelse er det vanlig at en først ser på data som allerede eksisterer, og deretter går ut i feltet hvis det er nødvendig (Sundbye og Nisted, 2017).

Vi har valgt å benytte både sekundærdata og sekundærdata i vår oppgave. Sekundærdata i form av allerede eksisterende informasjon som høringsutkast, hørings svar, og årsregnskap/årsberetninger, men også primærdata i form av intervju med folk fra bransjen.

4.3 Dokumentanalyse

En dokumentanalyse bygger på data som allerede er samlet inn av andre. Dette kan være alt fra offentlige dokumenter, nettsider, årsrapport for en bedrift eller f.eks. en avis (Jacobsen, 2015, s. 170). En dokumentanalyse blir også kalt innholdsanalyse. En kvalitativ analyse starter med at en samler inn data som baserer seg på dokumenter som kilde (Grønmo, 2016, s. 175). Deretter forklarer Grønmo (2016) at en gjennomgår innholdet i dokumentene systematisk med mål om å finne relevant informasjon i forhold til det en skal undersøke. Det som er relevant blir deretter bearbeidet, systematisert og registret slik at det kan benyttes senere i arbeidsprosessen. En er hele tiden på jakt etter data som er relevant for problemstillingen en undersøker. Grønmo (2016) presiserer at en i prinsippet kan bruke alle typer dokumenter i en slik undersøkelse, både tekst, tall, lyd og bilder. Det er likevel mest vanlig å bruke dokumenter med verbalt innhold.

En kan også gjøre en innholdsanalyse i form av kvantitativ metode. Her tar en ikke sikte på å generere eller utvikle kategorier. En vurderer heller tekstinholdet ut fra et strukturert skjema med variabler og kategorier som er laget på forhånd (Grønmo, 2016, s. 213). Et slik skjema kalles kodeskjema, og i registreringen merker en av i skjema i forhold til hvilke variabler en finner som er relevante. Dette kan være en spesiell verdi i et regnskap.

Det finnes en rekke aktuelle dokumenter knyttet til vår problemstilling. Vi har valgt å benytte oss av kvalitative innholdsanalyser/dokumentanalyser som vi gjennomgår nedenfor.

4.3.1 Kvalitativ dokumentanalyse

For å få svar på hvilke konsekvenser endringen av ny regnskapslov vil få, har vi fokusert på høringsutkastene NOU 2015: 10, og NOU 2016: 11, som er forslagene til ny norsk regnskapslov. I tillegg til dette har vi sett på tilhørende hørings svar fra ulike instanser og sammenlignet dette med dagens regnskapslov. For best mulig forståelse har vi også sett på NOU 1995: 30 som er utgreiingen til dagens regnskapslov. Dette vil gi oss en bredere forståelse i forhold til prinsippet om fortsatt drift, og hvorfor årsberetningen i utgangspunktet er lovpålagt.

Vi ønsker å belyse forskjellene mellom den potensielle nye regnskapsloven og den som er gjeldene i dag, og må dermed sette disse opp mot hverandre. Høringssvarene vil være en god hjelp i å analysere den nye regnskapsloven, basert på ulike syn og kommentarer for ulike høringsinstanser. Vi har valgt å se på alle høringssvarene da oppgaven er avgrenset. Blant disse er det flere som kommenterer, mens andre ikke har nevnt noe om det i sitt høringssvar. Alt i alt er det flere som har kommentert forslaget om å fjerne årsberetningen, enn selve endringen av prinsippet om fortsatt drift. Grunnen til dette kan være at det er flere som har et forhold til årsberetningens innhold, enn selve forståelsen av prinsippet om fortsatt drift. For å kunne uttale seg om selve forståelsen av prinsippet kreves det noe kunnskap, og det er stort sett de store revisjonsselskapene som kommenterer dette.

Vi har også gjort en stikkprøve av et utvalg konkursbegjærte selskaper på Haugalandet. Stikkprøven er gjort av selskaper som ble begjært konkurs i perioden 1. September til 5. April, i 2016/2017. Undersøkelsen gikk ut på å analysere hva som ble skrevet i årsberetningen om fortsatt drift i de ulike selskapene året før de ble slått konkurs. I tillegg har vi gjennomført en regnskapsanalyse av relevante nøkkeltall for å få svar på eventuelle årsaker til konkurs. Årsregnskapene og årsberetningen ble lastet ned fra Brønnøysundregisteret. Dette kunne vi gjøre ved å registrere en bruker, og deretter sende årsregnskapene og årsberetningene til oss på mail. Flere av selskapene hadde ikke sendt inn regnskapet siden 2013/2014. Da vi ønsket et mest mulig oppdatert utvalg valgte vi å se på selskapene som hadde sendt inn regnskap i 2015. Dette lot seg ikke gjøre fullt ut, og vi har derfor også tatt med noen regnskap fra 2014 for å få det utvalget vi ønsket. Felles for selskapene er at alle har godt konkurs i perioden 2016/2017.

Totalt sett så vi på et utvalg på 30 selskaper. Selskapene har en omsetning fra rett under hundre tusen til flere millioner kroner. Dette var noe vi ønsket for å se på eventuelle rapporteringsforskjeller avhengig av størrelse på selskapet.

I utgangspunktet ønsket vi å se på konkursbegjærte selskaper fra alle seks kommunene på Haugalandet (Bokn, Utsira, Vindafjord, Tysvær, Karmøy og Haugesund). Dette lot seg ikke gjøre da flere kommuner ikke hadde konkurser i 2015

eller 2014. Haugesund og Karmøy kommune hadde helt klart flest konkurrans-
begjæringer. Totalt sett fikk vi 18 fra Karmøy kommune, 2 fra Tysvær kommune, 8 fra
Haugesund kommune, 1 fra Utsira og 1 fra Vindafjord kommune. Dette førte til en
ubalanse i forhold til sted, men vi fikk likevel et stort utvalg som gav oss en pekepinn
på hvordan vurderingene om fortsatt drift ble gjort i dag.

Vi mener det beste for å besvare problemstillingen er å gjøre to slike kvalitative
dokumentanalyser. Mye av den nødvendige dataen som analysene våre bygger på er
tilgjengelig i dokumentene vi har tatt utgangspunkt i. Disse dokumentene er nødvendig
for å kunne analysere ulikhetene mellom den potensielle nye, og den nåværende
regnskapsloven.

4.4 Kvalitative intervjuer

Kvalitative forskningsintervjuer kan forklares som en samtale mellom struktur og
formål (Johannessen et.al. 2011, s. 143). Strukturen er selve rollefordelingen i
intervjuet mellom deltakerne. Et intervju består oftest av en intervjuer som stiller
spørsmål, og en informant som svarer. Formålet med intervjuet er det en ønsker å
forstå eller det en ønsker beskrevet. Johannessen et al. (2011, s.144) legger vekt på
at intervjuet skal få frem informantens hverdagsverden for å kunne tolke det som blir
sakt på best mulig måte. Intervju er en mye brukt kvalitativ forskning, og egner seg godt
dersom en ønsker få frem menneskers erfaringer og oppfatninger på best måte. I
forhold til en spørreundersøkelse gir et intervju en større frihet, og mulighet til å
uttrykke seg.

Det finnes flere måter å gjennomføre et intervju på (Johannessen et. al. s. 145).

- *Ustrukturert intervju* er et uformelt og åpent intervju, tema er fastsatt, men spørsmålene tilpasses etter hvert.
- *Semi-strukturert intervju* eller *delvis strukturert intervju* består av en overordnet intervjuguide, men spørsmål, tema og rekkefølge kan varieres hele intervjuet.
- *Strukturerte intervju* er et intervju hvor tema og spørsmål er fastsatt på forhånd.

I vår oppgave har vi benyttet oss av et *semi-strukturert intervju*. Dette mente vi var
den beste måten å belyse vår problemstilling på. Vi utarbeidet en intervjuguide (se
vedlegg 2) som besto av en liste over temaer og generelle spørsmål vi ønsket å

gjennomgå i intervjuet. Listen var i utgangspunktet laget i en bestemt rekkefølge, men ble endret underveis da informanten selv tok opp et nytt tema. Det ble flere avsporinger underveis, og noen av spørsmålene vi ønsket svar på kom tidligere enn planlagt i forhold til intervjuguiden. For å få dekket alle spørsmålene i intervjuguiden beveget vi oss tilbake til utgangspunktet underveis i intervjuet. Intervjuene varte fra en time til halvannen time.

Det finnes flere måter å dokumentere et intervju på. Vi valgte å gjøre skriftlige notater underveis på pc. En av oss hadde hovedansvaret på dette, mens den andre hadde føringen over temaene og spørsmålene vi skulle gjennom. Etter intervjuet utarbeidet vi et referat som vi sendte til de aktuelle informantene/bedriftene for verifisering/godkjenning.

Det finnes også andre alternativer til dokumentasjon som lydbånd, diktafon og videokamera. Vi valgte å ikke bruke dette da vi ikke hadde behov for å dokumentere kroppsspråk, tale og bevegelser i vårt intervju. Vår erfaring med intervjuet er at vi fikk god dokumentasjon. Det fungerte godt å notere på PC-en, og vi fikk gode svar på det vi ønsket svar på. Vår erfaring var at informantene satt pris på et referat av intervjuet få dager etterpå. Da fikk de tid til å tenke over det vi hadde snakket om, samt muligheten til å føye til og eventuelt korrigere dersom det var ønskelig.

4.4.1 Valg av respondenter

I et kvalitativt intervju ønsker en ofte mye informasjon fra et begrenset antall personer, men hvor mange informanter en trenger varierer veldig fra intervju til intervju. Johannessen (2011, s. 108) skriver at en bør gjennomføre så mange intervjuer til en ikke lengre får mer ny informasjon. Med dette menes en grenseverdi hvor det ikke er nødvendig å intervju flere.

Intervjuet vårt var ment som et supplement i tillegg til dokumentanalysen, og det var dermed ikke nødvendig med et stort utvalg av informanter. Hadde oppgaven kun basert seg på intervjuet burde utvalget av informanter trolig vært større, og intervjudelen mer omfattende.

Hensikten vår var å få et innblikk i hvordan vurderingene rundt fortsatt drift ble gjort i praksis i dag, og hvilke konsekvenser bransjen trodde endringen av prinsippet om fortsatt drift ville føre til, samt hvilke konsekvenser de ville få for rapporteringen i årsberetningen. Målet var å snakke med folk fra regnskapsbransjen som arbeidet med dette daglig og som hadde bakgrunnskunnskap om emnet.

På bakgrunn av dette tok vi kontakt med folk fra bransjen, en av de kjente vi til fra før, mens de to andre var helt nye ansikter for oss. Utvalget besto av tre personer fra bransjen som representerte en revisor, en regnskapsfører fra et autorisert regnskapsbyrå, og en bruker av regnskapet. Denne måten å velge ut et utvalg på kalles en strategisk utvelgelsesprosess (Johannessen, 2011, s. 110). I en slik prosess tenker forskeren gjennom hvilken målgruppe som må delta for å få den informasjonen en trenger, før en deretter går ut å finner denne målgruppen.

Johannessen (2011, s. 110) beskriver det som rekruttering av informanter hvor en har en klart mål. I vårt tilfelle var målet å finne en målgruppe som hadde gode kunnskaper om emnet vi ønsket å undersøke. Dette betyr noen med god erfaring og kompetanse, men også noen som arbeider med temaet daglig. Deretter kontaktet vi ulike personer vi mente oppfylte disse kravene. Det motsatte av dette er en tilfeldig utvalgsstrategi, noe som er mindre vanlig i en kvalitativ undersøkelse (Johannessen 2011, s. 110), og mer vanlig i en kvantitativ undersøkelse.

Alle representantene arbeidet med dette daglig, men hadde forskjellige tilnærminger og meninger knyttet til emnet. Med dette kunne vi belyse flere sider av prinsippet om fortsatt drift. En revisor kontrollerer regnskaper som andre selskaper har utarbeidet. Han gjør daglige vurderinger av selskapers økonomiske stilling, hvor prinsippet om fortsatt drift er en sentral del.

En regnskapsfører har daglig kontakt med kunder fra ulike selskaper og prinsippet om fortsatt drift er noe de må forholde seg til hver dag. Kunder rådfører seg ofte med regnskapsfører rundt akkurat dette.

En som arbeider i bank med bedriftskunder bruker dette som en del av utgangspunkt for å gi kreditt til kunder. Den bankansatte avlegger ikke, eller godkjenner regnskap, men benytter likevel prinsippet om fortsatt drift i sin vurdering. Helt tilfeldig ble alle representantene menn, da det var disse personene vi fikk kontakt med. I forhold til undersøkelsen hadde dette ingen betydning for utfallet.

I utgangspunktet fungerte den samme intervjuguiden for alle informantene. Ikke alle spørsmålene var like relevante for informanten som arbeidet i bank. En bank er en bruker av regnskapet som betyr at han verken utarbeider eller kontrollerer et regnskap slik som en regnskapsfører og revisor gjør. Dette løste vi ved å kutte noen av spørsmålene, samtidig som vi utarbeidet noen egne tilpasset brukere av regnskapet (se vedlegg 2).

I og med at personnavn og bedriftsnavn ikke har noe betydning for resultatet fra intervjuene, har vi valgt å anonymisere alle respondentene i rapporten.

4.4.2 Dataanalyse

Etter at vi var ferdige med intervjuene måtte vi analysere og tolke dataen vi hadde samlet inn. Flere sider med tekst skulle bearbeides og reduseres til en oversiktlig mengde data vi kunne arbeide videre med.

I følge Johannessen (2011, s. 186-187) består analysedelen av å bearbeide tekst som innebærer å dele opp teksten i ulike biter og elementer. Meningen er å finne et mønster i materialet som til slutt skal gi en konklusjon på problemstillingen som var utgangspunktet. Videre forklares det at en må tolke dette materialet i en større sammenheng, og se på hvilke konsekvenser analysen og konklusjonene en har foretatt seg henger sammen med det en undersøker.

4.5 Svakheter i datamaterialet

Det settes krav til god kvalitet på forskningsopplegget en arbeider med. Det er derfor viktig at en er observant på eventuelle svakheter som kan dukke opp underveis i forskningsprosessen. En bør vurdere kvaliteten ofte og luke ut eventuelle svakheter med datamaterialet som benyttes. Reliabilitet og validitet er to kriterier som er sentrale i gode forskningsopplegg.

Reliabilitet sier noe om hvor nøyaktig undersøkelsens data er (Johannessen, 2011, s.44). Med dette menes hvilken data som brukes, hvordan innsamlingsmetodene er, og hvordan en velger å bearbeide den. Et eksempel på å måle nøyaktighet er å gjøre den samme undersøkelsen to ganger. Dette vil være vanskelig å oppnå i en kvalitativ undersøkelse. Det finnes likevel metoder for å oppnå høy reliabilitet i slike undersøkelser. Dette kan gjøres ved å gi åpne og detaljerte beskrivelser av fremgangsmåter under hele prosessen (Johannessen, 2011, s. 244). En bør prøve å få frem all relevant informasjon til leseren, skjult informasjon bør unngås.

I arbeidet med ny regnskapslov kommenterer ulike høringsinstanser lovforslaget i egne dokument. Dette er profesjonelle aktører som på ulike måter har en tilknytning til regnskapsloven som kommer med innspill og tilbakemeldinger på ulike momenter i lovforslaget. Dette er med på å styrke reliabilitet, samt få frem informasjon som ikke kommer like godt frem i lovforslaget.

Det begrensede utvalget av informanter i stikkprøven og intervjuet er en mulig svakhet knytte til reliabiliteten i oppgaven. Ved å hatt et enda større utvalg av informanter kunne vi trolig oppnådd et enda mer nøyaktig resultat. I henhold til stikkprøven kunne vi sett på bedrifter fra hele Norge, men da stikkprøven var ment som et supplement i forhold til dokumentanalyse var dette noe vi ikke kunne ta oss tid til.

Vi kunne også gått nærmere inn i selve årsresultatene til bedriftene som gikk konkurs, gjort en mer detaljert analyse av nøkkeltall, og sett nærmere på selve grunnene til at bedriftene gikk konkurs. Dette er tidskrevende og noe som kunne blitt gjort i en helt egen bacheloroppgave.

I henhold til Intervjuet kunne vi også hatt intervjuet en person som fører regnskapet for en bedrift som jobber i en bransje som har opplevd både opp og nedturer. Dette ville hatt dekket regnskapsbransjen til de fulle. De tre representantene vi har dekker likevel problemstillingen vår godt. Personene vi har intervjuet er dyktige personer fra bransjen med god faglig tyngde, noe som gjør informasjonen troverdig tross de få vi intervjuet.

Validitet (gyldighet) sier noe om hvor relevant dataen vi har samlet inn er, i henhold til problemstillingen vi arbeider ut fra (Johannessen, 2011, s. 73). Med dette menes det i hvilken grad vi kan gjøre gyldige avgjørelser basert på det man har samlet inn. Er ikke dataen relevant er det heller ikke informasjon vi kan bruke i undersøkelsen.

I kvalitative undersøkelser vil det dermed være viktig at forfatteren, eller den som har laget/utarbeidet dokumentet har kunnskap om det. Regnskapsstiftelsen er en seriøs og troverdig kilde innenfor regnskapsområdet, og dermed et dokument som har høy validitet.

Ikke alle dokumenter er like troverdige. Det kan finnes svakheter knyttet til årsregnskapene og årsberetningene som er lastet ned fra Brønnøysundregisteret. Alle regnskapspliktige skal sende inn dette, og det er styrets plikt å sørge for at regnskapet er levert innen fristen (Altinn, 2016). Det kan være informasjon i regnskapet som er "pyntet" på, eller fremstilt på en måte som ikke er helt korrekt. De aller minste selskapene har ikke revisorplikt, som kan føre til at informasjonen som blir sendt inn er av mindre kvalitet og mangler viktig informasjon. De regnskapspliktige har likevel ansvar for å forholde seg til lover og regler, noe en må anta at regnskapsbransjen har god kunnskap om.

Det kan også være knyttet svakheter til artikler som er hentet fra ulike nettsider. Artikkelen kan være fremstilt på en måte som gir et feilaktig bilde av innholdet. Den kan også mangle i informasjon som er nødvendig for at leseren skal få den riktige forståelsen av innholdet. Artikkene vi har brukt er hentet fra E24 og Aftenposten som er troverdige norske aviser med dyktige skribenter. Teksten kan likevel inneholde feil, og det er dermed viktig å lese med et kritisk blikk uansett hvilken artikkel det er.

5 Presentasjon av funn

I dette kapittelet vil vi presentere de viktigste funnene som vi mener er av betydning for å kunne svare på problemstillingen. Her vil vi trekke frem de momentene som bemerket seg tydeligst i høringssvarene, intervjuene og stikkprøven.

5.1 Dokumentanalysen

Påfølgende i dette kapittelet ønsker vi å belyse de viktigste funnene knyttet til dokumentanalysen av høringssvarene.

5.1.1 Prinsippet om fortsatt drift

Flertallet av høringsinstansene har ikke kommentert bestemmelsen om fortsatt drift, som vil si at flertallet ikke har noen spesielle kommentarer knyttet til at paragrafen foreslås endret. I kun 5 av 51 høringssvar er forslaget om endringen av prinsippet om fortsatt drift blitt kommentert. Høringssvarene fra de som har en formening knyttet til fortsatt drift, er noe blandet. Deloitte, Ernst og Young, PwC, Revisorforeningen og Skattedirektoratet var de instansene som hadde kommentert endringen av bestemmelsen om fortsatt drift.

Av disse fem høringssvarene går det frem at ikke alle er enig i endring av bestemmelsen. Flere av de påfølgende instansene mener at ordlyden i bestemmelsen kunne vært noe forbedre. PwC peker blant annet på problemer som at den foreslåtte formuleringen ikke er hensiktsmessig og at en forenkling av reglene vil kunne åpne opp for misbruk. PwC uttrykker dette med følgende sitat:

”Formuleringen slik den er foreslått er uansett ikke hensiktsmessig. Ved å forenkle reglene til kun å omfatte “beslutte oppløsning” åpnes det for misbruk i de tilfeller hvor foretakets styre plikter å begjære oppbud eller i realiteten ikke har noe annet valg enn å beslutte oppløsning, men likevel unnlater å ta beslutningen. ”

Skattedirektoratet uttrykker sin skepsis rettet mot ordlyden i bestemmelsen og mener at "verdien ved oppløsning" bør presiseres nærmere i regnskapsstandard:

"Bestemmelsen om fortsatt drift må ses i sammenheng med aksjeloven § 16-6 hvor det er krav om å utarbeide en balanse med henblikk på avviklingen. Avviklingsbalansen vil danne grunnlag for den kontinuitet som skal legges til grunn i neste årsbalanse. Etter vår vurdering er det viktig at "verdien ved oppløsning" presiseres nærmere i regnskapsstandardene."

Tre av de fem høringssvarene uttrykker at de er enig i utvalgets bruk av begrepet "oppløsning" fremfor "sannsynlig". Deloitte, Ernst & Young og Revisorforeningen er enig i utvalgets hensikt bak dette forslaget og at det vil være enklere å forholde seg til den foreslåtte ordlyden i bestemmelsen. Deloitte presiserer dette på følgende måte:

"Vi er enig i at det for regnskapsprodusent vil være enklere å forholde seg til denne bestemmelsen enn sannsynlighetsvurderingen i gjeldende lov. For øvrig tilsier vår erfaring med denne typen vurderinger at praksis allerede ligger relativt tett opp mot det foreslåtte tidspunktet."

Fire av de fem høringsinstansene som kommenterte forslaget til fortsatt drift, påpekte også sammenhengen mellom IFRS for SMEs og den foreslåtte bestemmelsen om fortsatt drift. Deloitte, Ernst & Young, PwC og Revisorforeningen stiller seg tvilende til lovforslagets argumentasjon for at lovforslaget ikke er i konflikt med IFRS for SME nr. 3.8, og påpeker dermed at innholdet i bestemmelsen er i konflikt med innholdet i full IFRS. De fremmer sin skepsis mot at innholdet i IFRS for SMEs (pkt. 3.8) skal forstås forskjellig fra IFRS (IAS 1.25), og hevder at dette kan skape problemer.

Revisorforeningen mener at det vil være mest hensiktsmessig å anvende direktivets ordlyd, og viser til forslag om endring av selve formuleringen i bestemmelsen.

Revisorforeningen skriver følgende:

”... vi er tvilende til lovutvalgets argumentasjon for at lovforslaget ikke er i konflikt med IFRS for SMEs nr. 3.8. Vi mener at IFRS for SMEs og IFRS ikke er forskjellige på dette området. For å unngå eventuelle nyanseforskjeller mener vi at det derfor er hensiktsmessig å benytte direktivets ordlyd i Artikkel 6 nr. 1 bokstav a). Vi foreslår følgende formulering av § 3-4: «Foretak skal antas å oppfylle forutsetningen om fortsatt drift.»”.

De andre instansene, dvs. Deloitte, Ernst & Young og PwC, anbefaler derimot at terskelen i ny regnskapslov skal legges på samme nivå som ved full IFRS slik at terskelen for fortsatt drift ikke er avhengig av regnskapsspråket fra samme standardsetter. PwC fremhever dette på følgende måte:

”PWC oppfatter det som lite hensiktsmessig at terskelen for å avlegge regnskaper under forutsetning om fortsatt drift er avhengig av hvilket regnskapsspråk som anvendes. Vi anbefaler derfor at terskelen i ny regnskapslov legges på samme nivå som ved full IFRS. Vi oppfatter at en slik løsning er fullt mulig innenfor direktivbestemmelsen om fortsatt drift.”

5.1.2 fjerning av årsberetning for små foretak

Fjerningen av årsberetning for små foretak har jevnt over fått en blandet mottakelse. Delutredning II mottok 50 hørings svar fra ulike instanser. I tilknytning til lovforslaget om å fjerne årsberetning for små foretak, var det 16 høringsinstanser som hadde kommentert dette forslaget. 10 av disse 16 høringsinstansene er enig i forslaget om fjerning av årsberetning for små foretak, men likevel er det noen instanser som stiller seg kritisk til forslaget.

Dokumentanalysen viser som sagt at flertallet støtter forslaget om å fjerne kravet til årsberetning for små foretak. Det pekes blant annet på at endringen vil gi en positiv forenkling for små foretak. Ernst og Young AS er en av dem som er positiv til lovforslaget. Det går frem av hørings svaret til Ernst og Young AS at de mener årsberetningene bærer preg av standardformuleringer og at den potensielt har liten nytteverdi for brukerne av regnskapet. Dette uttrykkes med følgende sitat:

”Regnskapslovutvalget viser til at årsberetningene i mange tilfeller bærer sterkt preg av standardformuleringer, og at lite informative årsberetninger er et problem.”

og

”Vi er enige i at årsberetningene i mange tilfeller fremstår som for lite informative og potensielt kan ha liten nytteverdi for brukerne. Vi tror imidlertid ikke at det å kunne delegeres ansvaret for å gi deler av årsberetningsopplysningene til daglig leder, er det som skal til for å løse utfordringen med lite informative årsberetninger.”

Finans Norge støtter også forslaget om å fjerne kravet om årsberetning for små foretak, men stiller seg kritisk til kvaliteten på informasjon om resultat og stilling. Dette kommer frem i følgende sitat:

”Finans Norge er enig i at forslaget om begrenset regnskapsplikt vil innebære en forenkling for små næringsdrivende som ikke er omfattet av regnskapsdirektivet. Samtidig vil vi bemerke at et slikt regnskap vil gi dårligere informasjon om resultat og stilling enn et årsregnskap avlagt etter reglene om full regnskapsplikt.”

5 av 16 instanser uttrykker derimot sin tvil, og da spesielt instanser som mener innholdet i årsberetningen har en betydelig funksjon og nytte.

Klima- og miljødepartementet hevder for eksempel at en fjerningen av årsberetningen vil føre med seg en uheldig konsekvens av at nyttige opplysninger som miljøpåvirkning og samfunnsansvar ikke blir å finne lengre. Likevel fremmer de sin forståelse for ønsket om å forenkle kravene ovenfor rapportering av små foretak. I høringssvaret uttrykker de følgende:

” Vi forstår ønsket om å forenkle kravene til rapportering overfor små virksomheter som ligger bak Regnskapslovutvalgets forslag om at små foretak ikke lenger skal måtte avgi årsberetning, jf. forslag til ny § 9-1 første ledd. Vi mener imidlertid det er uheldig at konsekvensen da vil være at de dermed heller ikke vil måtte gi opplysninger om miljøpåvirkning.”

I tillegg er det flere som mener at viktigheten av at små foretak avlegger årsberetning er stor, da denne har en betydelig nytteverdi for brukerne av regnskapet. I og med at små foretak utgjør en stor andel av landets virksomheter, blir endringen av betydning.

Landsorganisasjonen i Norge (LO) er en av dem som påpeker akkurat dette. I høringssvaret skriver de følgende:

”Selv om en utelater selskaper med 1-4 ansatte vil selskaper med mellom 5 og 50 ansatte utgjøre 90% av alle norske selskaper. "Små selskaper" er i norsk sammenheng faktisk ganske store selskaper. Endringen vil derfor ha større konsekvenser enn det som kommer fram av utvalgets forslag.”

Landsorganisasjonen i Norge (LO) påpeker også at årsberetningen er en viktig kilde for både ansatte og ikke-regnskapskyndige brukere av regnskapet, og uttrykker dette i følgende sitat:

”Årsberetningen et viktig dokument som informasjonskilde for ikke-regnskapskyndige brukere av regnskap. Her framkommer verbale beskrivelser av situasjonen i selskapet samt lovpålagt informasjon om sykefravær, arbeidsmiljøforhold, arbeidsulykker mv som er viktig informasjon for ansatte i alle selskaper. Dessuten er det mulig for styrerepresentanter å formulere synspunkter på virksomheten i årsberetningen. Forslaget kan derfor åpne for mer uoversiktlig og faktisk u seriøsitet i relasjon til regnskapsrapporteringen. Pålegget om å utarbeide årsberetning er en god særnorsk regel som for de fleste foretak ikke er svært ressurskrevende.”

Økonomiforbundet påpeker at opplysninger om videre drift i årsberetningen forsvinner ved fjerningen av årsberetningen, noe som kan påvirke brukernytten i negativ retning. Økonomiforbundet mener også at årsberetningen er en viktig informasjonskilde og at det er viktig at små foretak fortsatt skal ha plikt til å avlegge årsberetning. Dette uttrykkes med følgende utsagn i høringssvar:

”Økonomiforbundet mener også at det er særdeles viktig at små foretak fortsatt skal ha plikt til å avlegge årsberetning, da vi mener det er en viktig informasjonskilde både for profesjonelle og ikke profesjonelle brukere, spesielt opplysninger om grunnlag for videre drift vil kunne være av vesentlig betydning for framtidige kreditorer.”

5.2 Stikkprøve

Stikkprøven gav oss en god indikasjon på hvordan rapporteringen av fortsatt drift ble gjennomført i praksis. De fleste av foretakene, utenom ett, kom inn under definisjonen små foretak. Små foretak er foretak som har salgsinntekter mindre enn 70 millioner, balansesum mindre enn 35 millioner, og gjennomsnittlig antall ansatte i regnskapsåret: 50 årsverk, jf. rskl. § 1-6. To av kravene må være oppfylt for at definisjonen skal være oppfylt. Det var likevel stor variasjon i inntekter og balansesum, alt fra ett hundre tusen til flere titalls millioner.

Den første tabellen viser utvalgte nøkkeltall for utvalget i stikkprøven. Vi har plukket ut de nøkkeltallene vi mente var mest relevante og gav mest informasjon i forhold til prinsippet om fortsatt drift. Hvordan vi kom frem til de ulike nøkkeltallene er vist nedenfor. Formlene er hentet fra Kristoffersen (2014, s. 472 - 494).

Egenkapitalandel i prosent = egenkapital/totalkapital * 100%

Likviditetsgrad 1 = omløpsmidler/ kortsiktig gjeld

Fortjeneste i prosent = resultat/driftsinntekter * 100 %

Tabell 1: Nøkkeltall fra stikkprøve

Gjennomsnittlig salgsinntekt	10 927 655 kr
Gjennomsnittlig eiendeler	4 180 009 kr
Gjennomsnittlig egenkapitalandel	- 16%
Gjennomsnittlig likviditetsgrad 1	1,26
Gjennomsnittlig fortjeneste i %	- 7%

For å kunne drive en virksomhet over lang tid er det avgjørende at lønnsomheten er god. Med det menes det at selskapet kan drive med overskudd, hvor inntektene er høyere enn kostnadene over tid. Fortjeneste i % sier noe om hvor stor del av driftsinntektene som blir igjen i selskapet som fortjeneste (Kristoffersen, 2014, s. 475). Resultatet av stikkprøven var en gjennomsnittlig fortjeneste på – 7 prosent. Dette viser at de fleste selskapene i stikkprøven ikke har høye nok inntekter i forhold til kostnader til å sitte igjen med fortjeneste. En positiv fortjeneste kan brukes til å styrke egenkapitalen i selskapet, noe som igjen vil øke selskapets soliditet. Hvis selskapene opplever negativ fortjeneste år etter år, og ikke får opparbeidet seg en solid egenkapital, kan dette være en klar faktor for konkurs.

Egenkapitalandelen viser hvor stor del av kapitalen som er finansiert med egne midler (Kristoffersen, 2014, s. 489). Stikkprøven viste en gjennomsnittlig egenkapitalandel på -16 prosent. Dette er enormt lavt ut fra hva som regnes å være en forsvarlig egenkapital, jf. asl § 3-4. En forsvarlig egenkapital må vurderes ut fra hvert enkelt selskap, men bør i utgangspunktet ligge et sted mellom 30 til 35 prosent (Kristoffersen, 2014, s. 490). Gjennomsnittlig egenkapitalandel viser at eiendelene stort sett kun er finansiert av lån, eller gjeld i annen form. Dette er ikke gunstig å leve med over tid, og er ofte en avgjørende faktor for konkurs. For å kunne overleve som et selskap må en ha en tilfredsstillende egenkapital som kan tåle eventuelle underskudd i fremtiden. Selskap med stor gjeld og lav egenkapital har mindre sjansen for å overleve i fremtiden.

En god likviditet er også avgjørende for om selskapet kan drive i fremtiden. Likviditet sier noe om selskapets evne til å betale forefallende forpliktelser (Kristoffersen, 2014 s. 492). En svak likviditet gjenspeiler derfor dårlig betalingsevne hos selskapet, som igjen kan gi faresignaler til kreditorene. Likviditetsgrad 1 ligger i gjennomsnitt på 1,26 i stikkprøven. Normtallet bør i utgangspunktet være over 2 (Kristoffersen, 2014, s. 494). Gjennomsnittlig likviditetsgrad 1 ligger dermed under hva den bør være, som også kan være en faktor for om selskapene går konkurs eller ikke.

Tabell 2: Informasjon knyttet til fortsatt drift i stikkprøve

Informerer om usikkerhet om fortsatt drift	76% (23/30)
Positivt årsresultat	40% (12/30)
Underskudd, men dekket av egenkapital	13% (4/30)
Tiltak	57% (17/30)

Jevnt over viste stikkprøvene at de fleste av selskapene informerer om usikkerhet om fortsatt drift i årsberetningen året før konkursbegjæringen. Hele 76 prosent gir informasjon om usikkerhet i form av tekst, hvorav noen er av kortere versjoner enn andre. Det er helt klart de største selskapene, i form av inntekt, kostnad og eiendeler som gir mest informasjon knyttet til fortsatt drift. 57 prosent av de som informerer om usikkerhet gir også informasjon om tiltak de skal gjennomføre for å forbedre den økonomiske situasjonen. Denne informasjonen er også veldig varierende i forhold til størrelse og omfang. De minste selskapene skriver ofte lite knyttet til dette, mens de større selskapene gir mer detaljerte beskrivelser på hva de tenker gjennomføre for å forbedre den økonomiske stillingen. Kun 13 prosent av selskapene opplever et underskudd i perioden, men har en egenkapital som dekker dette. Også disse selskapene informerer om usikkerhet knyttet til fortsatt drift i årsberetningen.

De fleste av selskapene starter med å presisere tapet av egenkapitalen, før de kommer med tiltak for å forbedre den økonomiske situasjonen. Informasjonen som kom frem i årsberetningen er som sagt svært forskjellig. I dette tilfellet er selskaper nokså detaljert og tydelig i forhold til hvilke tiltak de skal gjennomføre:

”Styret er klar over at egenkapitalen er tapt. Det jobber aktivt med bedre rutiner for prosjektstyring, og dermed øke inntektene. De ble foretatt en nedbemanning i oktober 2015 for å redusere kostnadene. Det jobbes aktivt med å redusere kostnadene ytterligere. Aksjonærer har lånt inn kapital til selskapet i 2016. Styret mener det er riktig å legge forutsetningen om fortsatt drift av selskapet til grunn ved avleggelsen av selskapet.”

Andre selskaper er mer korte i formuleringene rundt fortsatt drift. De presiserer usikkerheten i selskapet, og kort at det har tenkt å iverksette tiltak:

”Styret har gjennom hele 2015 overvåket den økonomiske situasjonen og løpende iverksatt tiltak. Også våren 2016 er det iverksatt tiltak både med hensyn til økte salgsinntekter og reduserte driftskostnader.”

Dette selskapet er også kort i formuleringen, men gir likevel detaljert informasjon i forhold til hva slags tiltak de skal gjennomføre: :

”Selskapets aksjonær og bankforbindelse ønsker inntil videre fortsatt drift av selskapet. Det arbeides parallelt med salg av selskapets siste skip, og en vil så snart skipet er solgt vurdere hva som vil skje videre med selskapet.”

Flere av selskapene er preget av lavkonjunktur i offshoreindustrien. I dette tilfellet kommer de ikke med tiltak, men presiserer at de forventer en økt lønnsomhet i fremtiden:

”De mest sentrale risiko og usikkerhetsfaktorer selskapet står ovenfor er svingninger i offshoreindustrien. Denne sektoren er inne i en lavkonjunktur. Omstillingen selskapet har vært gjennom i 2014/2015 gjør at selskapet er bedre rustet for lavkonjunktoren. Det forventes økt aktivitet og bedre lønnsomhet i 2016.”

24 prosent av selskapene informerer ikke om usikkerhet knyttet til fortsatt drift året før konkursbegjæringen. Nøkkeltallene viser at disse selskapene jevnt over har hatt en positiv fortjeneste i prosent i løpet av året, og har en positiv egenkapitalandel. Ved å se nærmere på tallene viste det seg imidlertid at de som ikke informerer om usikkerhet knyttet til fortsatt drift har en fortjeneste i prosent som ligger mellom 1,4 prosent til 11 prosent. I gjennomsnitt betyr dette at det kun er 4,6 prosent av inntektene selskapet tjener som er igjen som fortjeneste. Egenkapitalandelen er også svært forskjellig i de ulike selskapene, alt fra 4,7 prosent til 56 prosent egenkapitalandel. I gjennomsnittet ligger denne på 24 prosent, som ligger under det som er anbefalt i følge Kristoffersen (2014, s. 490). Dette skal likevel ikke sies sikkert da det må gjøres en vurdering i forhold til hvert enkelt selskap, og dens økonomiske stilling, jf. asl § 3-4. Disse tallene viser at flere av selskapene som ikke informerer om usikkerhet knyttet til fortsatt drift

også har en lav fortjeneste, og en egenkapitalandel som er positiv, men likevel ikke så solid den burde være.

Prinsippet om fortsatt drift er kort formulert i disse tilfellene:

” Regnskapet er avlagt etter forutsetning om fortsatt drift, ”

eller

” Forutsetningen om fortsatt drift er til stede, og årsregnskapet er satt opp under denne forutsetningen ”

De viser seg at alle disse selskapene er gått konkurs i ettertid, og det kan vurderes om det burde hatt stått noe om usikkerhet knyttet til fortsatt drift. Grunnen til at selskapene har gått konkurs er trolig hendelser som har inntrådt etter at årsregnskapet ble sendt inn. Nedgangstider i markedet er en typisk faktor for konkurs. Oljekrisen er et eksempel hvor flere selskaper har gått konkurs på grunn av svært dårlig salg i perioder. Ikke alle selskaper har egenkapital og tryggheten for å overleve slike perioder. Spesielt nystartede selskaper har ikke finansieringen som trengs, eller nettverket og erfaringen som ofte er nødvendig i slike tilfeller.

Konseptet kan virke lovende, men markeder med tøff konkurranse hvor en må kjempe for oppmerksomheten til kundene kan være utfordrende (Mikalsen, 2014). Det kan også dukke opp uventede kostnader som følge av mangel på kontroll.

Det var kun to av selskapene (6 prosent) som la avviklingsregnskap til grunn ved regnskapsavleggelsen. Felles for disse to selskapene var nøkkeltall som var høyere enn de andre selskapene. Selskapene var likevel forskjellige da det ene selskapet hadde levet inn avviklingsregnskap basert på tidligere drift, mens det andre selskapet hadde levert inn avviklingsregnskap basert på ingen aktivitet fra stiftelsesdatoen. Det første selskapet hadde en egenkapitalandel på 46 prosent, en likviditet på 1,8 og en fortjeneste på 14 prosent. Det andre selskapet hadde en egenkapitalandel på 1, en likviditet på 0, og en fortjeneste på 0. Dette kommer av at det ikke har vært noe aktivitet i selskapet siden start. At nøkkeltallene er høyere ved avviklingsregnskap er naturlig da eiendeler og gjeld er vurdert til virkelig verdi, og skjulte verdier fremkommer i regnskapet. Dette betyr ikke at selskapet har hatt en bedre økonomisk situasjon enn de andre før de avviklet.

5.3 Intervju

5.3.1 Revisor

Revisoren vi har snakket med er partner i et stort revisorselskap, som vil si at han signerer revisjonsberetningene.

Revisoren innleder intervjuet med å fortelle at han ikke har sett så mye på forarbeidene til lovforslaget om ny regnskapslov. Videre forteller han at han har full konsentrasjon på det de må forholde seg til i dag, altså gjeldene lov. Han selv og de ansatte i bedriften har fått noen drypp av de største endringene gjennom informasjonsbrev og diverse blader. Han forteller at han og de ansatte har sett vridningen mot internasjonaliseringen og at dette er noe de har ventet på. IFRS for SME er mye mer fast, og har regler for hva som skal gjøres i aktuelle tilfeller. I tilknytning til dette undres han over i hvilken utstrekning dette vil bli. IFRS er ikke så uvanlig å bruke i dag, og kan brukes i mange tilfeller i norsk lovgivning.

Revisoren mener ordlyden i dagens bestemmelse gir store problemer for selve tolkningen av bestemmelsen, og da spesielt med tanke på vurderingen av sannsynlighet. Videre forteller revisoren at fortsatt drift er en viktig sak, fordi det er han som bekrefter forutsetningen i revisjonsberetningene. Revisoren forteller at han MÅ forholde seg til fortsatt drift prinsippet, og noe av det vanskeligste er faktisk selve vurderingen av om fortsatt drift kan legges til grunn eller ikke. Det er spesielt to problemstillinger som revisoren trekker frem knyttet til vurderingene:

1. Sannsynlighet. Her er det vanskelig å knytte sannsynlighetsbegrepet opp mot et prosenttall. I stedet må man se på egenkapitalen og likviditeten og gjøre seg opp en helhetsvurdering.
2. Hvilken tidshorisont skal legges til grunn?

Revisoren forteller videre at negativ egenkapital ikke nødvendigvis gir liten forutsetning for fortsatt drift. Selv om et selskap har en lav egenkapital, kan de ha en forretningseiendom med reell høy verdi. Videre forteller revisoren at de ikke bruker noe konkret tallfesting, men at vurderingen handler mye om skjønn.

Revisoren legger til at egenkapitalen gir gode indikasjoner på usikkerhet rundt fortsatt drift. Her mener han at aksjeloven § 3-4 Krav om forsvarlig egenkapital og likviditet, spiller en viktig rolle. Revisoren forteller om to viktige elementer som gir indikasjoner på eventuell usikkerhet knyttet til fortsatt drift:

1. Halve aksjekapitalen er tapt, dvs. bokført egenkapital er mindre enn halve aksjekapitalen. Denne er konkret og gir et tydelig tegn.
2. Ikke tallfestet egenkapital, herunder negativ egenkapital.

Revisoren hevder at selskaper ikke alltid blir begjært konkurs kun på grunn av egenkapitalen, men også på grunn av manglende kontanter. Når et selskap ikke kan gjøre opp for seg og ikke har likvide midler til å møte sine forpliktelser, blir de slått konkurs. Kontanter *må* komme inn. Revisoren hevder at likvide midler er viktig å se på når han skal gjøre vurderinger. Han legger stor vekt på at kontanter er viktig å ha dersom selskapet skal kunne klare å fortsette driften. Revisoren legger til at han må kunne dokumentere den vurderingen han har gjort. Dersom styret har en fornuftig forklaring på dårlig drift og i tillegg foreslår konkrete tiltak i årsberetningen, kan revisoren si seg enig i at regnskapet er avlagt under forutsetning om fortsatt drift.

Revisoren mener at rapporteringen av fortsatt drift har en nytteverdi for de som er flinke til å sjekke opp i regnskapet. Han antar at kreditorer sannsynligvis sjekker kundene sine i forbindelse med kredittvurdering og lånesituasjoner. Videre antar revisoren at brukeren hovedsakelig ser på tallene i regnskapet og lager seg en helhetsvurdering av selskapets stilling og drift. Dersom revisoren ser at det finnes usikkerhet i forhold til fortsatt drift, må han presisere at det er usikkerhet. Presiseringen skal gjøre brukeren oppmerksom, slik at brukeren kan ta sin egen vurdering.

Den største forskjellen er selve ordlyden "besluttet oppløst". Han mener det er bra at ordet "sannsynlig" forsvinner, men han presiserer at man fortsatt må gjøre selve vurderingen om fortsatt drift kan legges til grunn. Revisoren mener den nye formuleringen er veldig konkret og dermed lettere å tolke. Det vil bli enklere for revisoren å vurdere, i og med at det vil bli mindre skjønn. Men selv om den nye ordlyden er endret og lettere å forholde seg til, tror han ikke at det vil utløse en stor

forskjell i forhold til dagens praksis. Revisoren forteller at forutsetningen om fortsatt drift blir lagt til grunn nesten hver gang han reviderer et regnskap, fordi det aktuelle selskapet ikke er besluttet oppløst. Dersom selskapet ikke er besluttet oppløst og selskapet driver som før, så må styret fortsatt gjøre vurderingen om de skal opplyse om usikkerheten i note. Til slutt legger han til at selskaper trolig vil komme raskere i den stillingen at de må avvikle selskapet.

Han forteller at flere gjerne leser tallene i regnskapet og gjør seg opp en matematisk vurdering, før de ser på årsberetningen. I og med at fortsatt drift skal opplyses om i note, stiller han seg positiv til forslaget om å fjerne årsberetningen for små foretak.

Han mener at årsberetningen er viktigere for store foretak enn små foretak.

Han er usikker på hvor mye brukeren faktisk bruker informasjonen i årsberetningen, og om brukeren heller velger å se på tallene for å gjøre seg opp en mening. Han forteller at han synes informasjonen i årsberetningen er veldig tynn. Årsberetningene kjennetegnes av mye "klipp og lim". Videre mener han at fortsatt drift er det eneste som er viktig i årsberetninger. Avslutningsvis legger han til at det kan tenkes at flere gjerne vil opplyse om usikkerhet rundt fortsatt drift, da det er lavere terskel for å skrive noe i note fremfor årsberetningen

5.3.2 Autorisert regnskapsfører

Den autoriserte regnskapsføreren vi har snakket med jobber i et autorisert regnskapsbyrå og har lang erfaring i å bruke regnskapsloven.

Han har bemerket seg hovedgrepene i lovforslaget, samt at årsberetningens foreslås fjernet for små foretak. Han tror at den største forskjellen vil komme ved innføringen av IFRS for SME. Han forteller at når man bruker lovbestemmelsene for IFRS for SME vil man få andre verdier enn ved bruk av GRS, og det synes han er et spennende tema. Han legger til at det kan tenkes at en overgang til balanseorientering kan bli kostbart for kunden å gjennomføre dersom regnskapsbyrået skal kunne dokumentere virkelig verdi på ett eller flere bygg.

Regnskapsføreren forteller at regnskapsbyrået han jobber i lager utkast til årsberetninger. Ved selskaper som har godt resultat, er årsberetninger bare en formalitet. Videre legger han til at dersom selskapet derimot sliter med driften, må

regnskapsbyrået se nærmere på årsberetningen og gjøre ulike vurderinger.

Regnskapsbyrået har tett dialog med kundene sine og han mener at det er opp til styret å vurdere om fortsatt drift kan legges til grunn. Han forteller videre at han til tider må hjelpe selskapene med å ta de aktuelle vurderingene om fortsatt drift. Videre legger han til at han stort sett legger forutsetning om fortsatt drift til grunn med mindre styret har hatt møte og sendt inn melding til Brønnøysund om oppløsning. Han forteller at det som knekker selskapene er likviditet, som igjen henger sammen med fortsatt drift.

Han mener at rapporteringen av fortsatt drift har en stor nytteverdi for brukeren av regnskapet. Videre forteller han at punktet om fortsatt drift er et viktig signal til de som leser regnskapet. Han mener det er viktig at fortsatt drift står en plass, og mener at det da er spesielt viktig for kreditorene. Han legger til at desto større regnskapet er, desto viktigere er innholdet i årsberetningene.

Den autoriserte regnskapsføreren forteller at han mener en fjerning av årsberetning vil ha liten betydning for brukernytten av regnskapet. Mye av usikkerheten i årsberetningen vil opplyses om i notene, og det mener han er helt greit. Han legger til at dersom alle brukerne er klar over at det er viktig å lese notene for å skaffe seg slik informasjon, vil nytten bli dekket der.

5.3.3 Bedriftsrådgiver i bank

Vår neste informant har vært ansatt i bank og jobber per i dag som bedriftsrådgiver. Han forteller at han ikke har brukt tid på å sette seg inn i lovforslaget til ny regnskapslov, men legger til at han har merket seg at det skjer en endring.

Bedriftsrådgiveren forteller at årsberetningen er et minimumsgrunnlag. Det vil si at banken setter høyere krav utover regnskapslovens minstekrav. Fra bankens side settes det blant annet krav til oppdaterte budsjetter og tilstrekkelig likviditetsgrad i en lånesituasjon.

Den bankansatte forteller at kredittvurdering og långivning skjer ved en helhetsvurdering av selskapet. Her presiserer han at forutsetning for eventuell finansiering, er at selskapet driver virksomheten med fortsatt drift. Han legger også til

at realismen i det kunden ønsker og spør om er noe de legger vekt på. Banken må vurdere om prosjektet/tanken bak er gjennomførbart og om selskapet har tilstrekkelig med likvide midler.

I banken har de noe som kalles for "scoringsmodeller". Disse scoringsmodellene tar bakgrunn i de regnskapene som er meldt inn årene før. Han forklarer at et problem knyttet til denne modellen er at regnskapene som brukes kan være gamle, og at banken dermed er opptatt av å få in oppdaterte tall fra bedriftskunden. Banken etterspør dermed mer informasjon dersom kunden ikke har nok informasjon å gi i en lånesituasjon. Bedriftsrådgiveren presiserer at mye av vurderingene i en lånesituasjon går på tallene i regnskapet, og da spesielt egenkapital og likviditet.

Bedriftsrådgiveren mener at nytteverdien av et regnskap er stor for brukeren av regnskapet. Jo bedre regnskapet er, jo bedre er det for banken. Han forteller at det leses mye ut av tallene i regnskapet og at dette er et viktig verktøy for långiveren. Han legger til at banken har et bredere beslutningsgrunnlag enn bare regnskapet, og viser til scoringsmodeller og helhetsvurderinger.

Den bankansatte stiller seg positiv til at årsberetningen for små foretak skal fjernes. Han mener dette kan være positivt for små selskaper, da det er lite som står i årsberetningene i dag, og usikkerhet om fortsatt drift må likevel opplyses om i note.

6 Analyse og drøfting

I analyse og drøftingsdelen ønsker vi å belyse eventuelle konsekvenser ved innføring av ny norsk regnskapslov. Dette skal vi gjøre ved å analysere og drøfte funnene vi har gjort i kapittel fem ved hjelp av teorigrunnlaget vi har presentert i kapittel to og tre. Hovedområdene vi skal se nærmere på er som sagt prinsippet om fortsatt drift og fjerningen av årsberetning for små foretak.

6.1 Endringen av prinsippet om fortsatt drift

Ordlyden i bestemmelsen om fortsatt drift har blitt foreslått endret i det nye lovforslaget, se punkt 3.2 – prinsippet om fortsatt drift. I henhold til NOU 2015: 10 (pkt. 2.3, s. 20) skal en legge fortsatt drift til grunn helt frem til selskapet er besluttet oppløst. Dette er uavhengig av om selskapet er i ferd med å gå konkurs eller ikke.

Tre av fem av høringssvarene utrykte at de var enig i bruk av begrepet "oppløsning" fremfor "sannsynlig" som står i dagens regnskapslov. Deloitte, Ernst og Young og Revisorforeningen var også enige i utvalgets hensikt bak forslaget, og at det ville være enklere å forholde seg til den nye ordlyden. Deloitte påpekte i tillegg at vurderingene i praksis allerede lå tett opp mot den foreslåtte endringen.

Sannsynlighetsvurderingen i dagens lov kan være vanskelig å forholde seg til. Hvordan vurderer en om noe er sannsynlig, og hvor går grensen for om noe er sannsynlig? Ordlyden i dagens regnskapslov gir stort rom for tolkning, som igjen kan føre til store vurderingsforskjeller. Som sagt sies det at over 50 prosent er sannsynlig, mens 70-90 prosent er svært sannsynlig. En slik vurdering vil være vanskelig å gjennomføre for hvert enkelt selskap. Selv om det er 70 prosent sannsynlig for at et selskap vil gå konkurs, er det i få tilfeller at selskapet begjærer seg selv konkurs på bakgrunn av det.

Stikkprøven viste også dette. Hele 28 av 30 selskaper forutsatte fortsatt drift i årsberetningen året før de gikk konkurs. De fleste av disse selskapene lå over grensen på hva en kan regne som "sannsynlig" for avvikling. Flere hadde gått med store underskudd, tapt hele egenkapitalen sin og hadde stor gjeld. Dette indikerer

også at selskaper tross sannsynlighetsvurderingen i dagens regnskapslov ligger tett opp mot den foreslåtte endringen i forslaget til ny norsk regnskapslov.

Ikke bare Deloitte påpekte at dagens praksis allerede lå tett opp mot den nye ordlyden. Regnskapsføreren vi intervjuet påpekte at han stort sett alltid la fortsatt drift til grunn med mindre styret hadde hatt møte og sendt inn melding til Brønnøysund om oppløsning. Med dette mente han at fortsatt drift ble lagt til grunn helt til styret eventuelt tok en beslutning om oppløsning. Som regnskapsfører kunne han gi rådgivning i forhold til fortsatt drift i tilfeller hvor han ante usikkerhet, men det var styret som tok den avgjørende beslutningen.

På den ene siden kan de tenkes at sannsynlighetsvurderingen i dagens regnskapslov ikke blir opprettholdt slik den skal. Det kan tenkes at begrepet "besluttet oppløst" allerede er kjent i dagens regnskapspraksis, og at det er dette som er vurderingsgrunnlaget også i dag. På den andre siden gir ikke sannsynlighetsbegrepet i dagens regnskapslov noen fasit på hva som er rett og galt i forhold til vurderingen om fortsatt drift. Loven legger opp til en skjønnsmessig vurdering basert på en subjektiv forståelse av sannsynlighetsbegrepet. Det får dermed nødvendigvis ingen stor konsekvens hvis ordlyden i prinsippet om fortsatt drift blir endret. De kan tenkes at det ikke legges opp mot en praksis endring, men heller bruk av gjeldende praksis, altså at prinsippet om fortsatt drift er kodifisert. Med dette menes det at ordlyden er utarbeidet med utgangspunkt i gjeldende rett, altså dagens praksis.

Revisoren vi intervjuet påpekte også at ordlyden i dagens regnskapslov gav store problemer for selve tolkningen av prinsippet. Han trakk likevel frem viktigheten av fortsatt drift prinsippet, og hvor vanskelig det var å gjøre en slik vurdering basert på en sannsynlighet. Han påpekte hvor vanskelig det var å knytte sannsynlighetsbegrepet opp mot et prosenttall, og mente en måtte se på egenkapitalen og likviditeten og deretter gjøre seg opp en helthetsvurdering basert på blant annet de nøkkeltallene.

Med den nye ordlyden vil det være mye mer tydelig når en skal forutsette fortsatt drift eller ikke. Ordlyden er et ubestridt faktum som vil sikre at det ikke oppstår vanskelige og usikre vurderingssituasjoner. Er selskapet besluttet oppløst er det heller ikke grunnlag for fortsatt drift. Selv om ordlyden blir endret vil det ikke gi noe mindre nyttig

informasjon til brukerne av regnskapet. Informasjon knyttet til usikkerhet vil fremkomme i notene selv om ordlyden blir endret.

Som revisoren påpekte er det selve nøkkeltallene som egenkapital og likviditet som er avgjørende for om et selskap kan fortsette driften eller ikke. Det er helhetsvurderingen som er viktig, ikke sannsynlighetsbegrepet i seg selv. Det kan tenkes at et selskap har tapt hele egenkapitalen sin, og sannsynligheten for at selskapet vil gå konkurs er stor. Likevel eier de en forretningseiendom som har en reell verdi på flere millioner kroner. Ved salg av eiendommen kan trolig selskapet fortsette under forutsetning om fortsatt drift.

Det er spesielt i situasjoner hvor det er usikkerhet om fortsatt drift det er vanskelig å gjøre en vurdering i henhold til regnskapsloven § 4-5. En kan tenke seg et selskap som har opplevd nedgangstider som har ført til underskudd og tapt egenkapital. Det vil være ganske stor sannsynlighet for at selskapet går konkurs hvis ikke salget forbedrer seg. Men hvor stor er egentlig denne sannsynligheten? Er den så stor at en bør vurdere eiendeler og gjeld til virkelig verdi? Som oftest, og som vist i stikkprøven har de fleste selskapene tiltak de ønsker gjennomføre for å forbedre den økonomiske situasjonen. De vil da forutsette fortsatt drift selv om det er sannsynlig for avvikling. Grenseverdien for hva som regnes for sannsynlig er vanskelig å få fatt på, og med det nye lovforslaget vil det være enklere å gjøre enn slik vurdering.

Hvilken tidshorisont som skal ligge til grunn var også noe revisoren påpekte som vanskelig å vurdere. Det er ingen spesielle regler knyttet til dette (se undertittel 2.1.1). I praksis regner en normalt en tidsperiode frem til neste regnskapsår, eller frem til årets slutt (31.12). Et solid selskap vil trolig kunne legge en lengre tidshorisont til grunn enn et selskap som er i en dårlig økonomisk stilling. Dette er likevel en vurdering som blir sett på som vanskelig ved dagens regnskapslov.

Med den nye ordlyden vil det være mye enklere i en vurderingssituasjon å forholde seg til tidshorisonten. Dersom selskapet ikke er "besluttet oppløst" forutsetter en fortsatt drift uansett om det er en sannsynlighet for avvikling neste år. Her trenger en ikke ta en vurdering i forhold til tidshorisont. Selv om selskapet tror det er fare for

avvikling neste år, skal en bare fortsette driften så langt det ikke er besluttet noe annet.

Også ordet "avvikling" er blitt erstattet med "besluttet oppløst" i den nye ordlyden. I dagens regnskapslov skal en, hvis det er sannsynlig for at virksomheten vil bli avvirket, vurdere eiendeler og gjeld til virkelig verdi ved avvikling, jf. rskl. § 4-5. Hva som ligger i begrepet virkelig verdi ved avvikling kan være vanskelig å vurdere med dagens ordlyd. En avviklingsprosess kan i noen tilfeller dra ut, og det vil dermed være vanskeligere å vurdere virkelig verdi ved avviklingstidspunktet. Når er det egentlig avvikling? Ved måling av virkelig verdi vil det være enda mer presisert å bruke virkelig verdi på beslutningstidspunktet slik det er foreslått i ny ordlyd. På bakgrunn av dette kan en si at ordene "besluttet oppløst" vil være mest hensiktsmessig i forhold til presis vurdering av virkelig verdi av eiendeler og gjeld på beslutningstidspunktet.

I dokumentanalysen var det også andre forhold som ble spesifisert i forhold til det nye lovforslaget. Ikke alle var like positive til endringen. PWC mente blant annet at formuleringen i henhold til fortsatt drift i lovforslaget var lite hensiktsmessig, og kan føre til misbruk i tilfeller hvor styret plikter å begjære bedriften konkurs, men likevel unnlater å ta beslutningen.

På en annen side kan de tenkes at virksomheten ikke ønsker å gå så langt at det fører til misbruk. Et misbruk kan slå tilbake på dem senere, og være ugunstig for selskapet. Aksjeloven kapittel 17 omhandler brudd på aksjeloven § 3-5. Å drive på kreditors regning er ikke lovlig, og kan føre til erstatningsansvar for den regnskapspliktige, jf. asl. § 17-1. Selskapet, aksjeeier eller andre kan kreve at den det gjelder skal erstatte skade som de forsettlig eller uaktsom har påført vedkommende, jf. asl. § 17-1.1. Den som har medvirket handlingen kan også blir erstatningsansvarlige, jf. asl. § 17-1.2.

Som PWC presiserer, kan en slik formulering føre til ulik rapportering selv om selskapet i utgangspunktet er i samme situasjon. I et tilfellet der to selskaper går dårlig, og det er fare for å drive på kreditors regning, beslutter det ene styret og oppløse virksomheten, mens det andre styret ikke følger opp denne plikten. Det kan dermed diskuteres om en slik ordlyd kan føre til misbruk, eller om de åpner for en enklere vurdering om fortsatt drift. Ingen av de andre høringsinstansene, eller

intervjuobjektene har kommentert akkurat dette. Dette kan stille oss spørsmål om de faktisk vil føre til misbruk. Er det noen i det hele tatt som vil risikere å bli erstatningsansvarlige? Det kan også tenkes at PWC har lagt merke til noe ingen andre har.

Flere av høringsinstansene har også kommentert sammenhengen mellom IFRS for SMEs og den foreslåtte bestemmelsen om fortsatt drift. Her fremkommer det tvil i forhold til lovutvalgets argumentasjon om at lovforslaget ikke er i konflikt med IFRS for SME nr. 3.8. Som konsekvens av at ordlyden i den nye paragrafen er i konflikt med IFRS for SME, vil den også være ulik fra full IFRS. For å unngå eventuelle nyanseskjeller foreslår Revisorforeningen at ordlyden i § 3-4 skal være identisk med formuleringen i direktivet.

Det kan diskuteres hvorvidt den nye ordlyden i bestemmelsen er i overensstemmelse med IFRS for SME. Etter vår mening finnes det en ulikhet mellom den nye ordlyden i bestemmelsen og innholdet i full IFRS (IAS 1.25, se delkapittel 2.2). Ordlyden i den foreslåtte paragraf om fortsatt drift er ikke identisk med ordlyden i IFRS/IFRS for SME, men har samme innhold. I følge den foreslåtte ordlyden, følger det ingen krav om å vurdere foretakets eventuelle usikkerhet knyttet til fortsatt drift. Ordlyden i den foreslåtte paragraf om fortsatt drift er lite forklarende i forhold til hvordan prosessen ved vurdering av usikkerhet skal foregå. I følge IFRS for SME punkt 3.8 kreves det at ledelsen skal vurdere usikkerhet og foretakets evne til fortsatt drift.

Ulikheten er dermed at IFRS for SME har en mer utdypende forklaring på hvordan en skal foreta vurderingen om fortsatt drift i motsetning til lovutvalgets forslag til ny ordlyd.

Som en konsekvens av dette vil bestemmelsen bære preg av en særnorsk løsning og redusere implementeringen av internasjonal regnskapspraksis. Hensikten er at lovbestemmelser som ikke følger av direktivet, skal gis i regnskapsstandarder som er utarbeidet etter IFRS for SMEs. Likevel er direktivets ordlyd om fortsatt drift ulik fra ordlyden i IFRS for SMEs, noe som skaper forskjeller. Av direktivets ordlyd fremkommer det at en skal anta at foretaket oppfyller forutsetningen om fortsatt drift. Her legges det heller ikke opp til et krav om vurdering av usikkerhet. For å redusere ulikhetene kan det være hensiktsmessig å bruke direktivets ordlyd for bestemmelsen om fortsatt drift. Likevel er den nye ordlyden som lovutvalget har utarbeidet mer forståelig, forklarende og konsekvent.

Viktigheten av å fjerne sannsynlighetsbegrepet er blitt tatt hensyn til i ny ordlyd. I og med at ordene "anta" og "forutsette" er to ord av samme betydning, kan det trolig være mer hensiktsmessig å bruke direktivets ordlyd i og med at formålet med den nye loven er nettopp å gå mot en internasjonal lovgivning. I følge den nye ordlyden skal fortsatt drift legges til grunn helt til foretaket er besluttet oppløst. I følge direktivets ordlyd skal en anta at foretaket oppfylder forutsetningen om fortsatt drift. Disse ordlydene kan føre til at selskaper antar eller forutsetter fortsatt drift i tilfeller der de i utgangspunktet er gått konkurs. Ordlydene gir ingen forklaring på hva som inngår i ordene "anta" og "forutsette", og det kan dermed skape problemer rundt vurderingen av usikkerheten til selskapet. Formuleringene er lagt opp til at en kan fortsette driften selv om situasjonen er dårlig. Dette kan i verste fall føre til at en driver på kreditors regning og bruker penger en i utgangspunktet ikke har.

6.2 Fjerning av årsberetning for små foretak

I delutredning 1, NOU 2015: 10 (pkt. 2.8, s. 26-27) fremmer utvalget sitt forslag om at små foretak skal unntas krav om årsberetning. Lovforslaget er ment som et forenklingforslag for små foretak. I og med at små foretak utgjør en betydelig andel av norske foretak, vil dette forslaget påvirke de fleste foretak.

Forslaget har mottatt både støtte og skepsis fra de ulike høringsinstansene.

Dokumentanalysen viser som sagt at flertallet støtter lovforslaget og at endringen vil gi en positiv forenkling for små foretak. Ernst og Young AS er en av dem som fremmer sin støtte overfor forslaget om å fjerne årsberetningen for små foretak. De peker på momenter som at årsberetningen i mange tilfeller kan fremstå som lite informativ og at årsberetningen potensielt har liten nytteverdi for brukerne.

Alle tre personene vi intervjuet støttet også forslaget om å fjerne årsberetningen for små foretak. Både revisoren og den autoriserte regnskapsføreren pekte på at årsberetningene kjennetegnes av mye standardformuleringer og at de dermed støttet forslaget om å erstatte kravet med noteopplysning. De tre informantene nevner også at de tror brukernytten vil bli dekket på tilsvarende måte i noteopplysningen.

Stikkprøven vår viste også at årsberetningen bærer preg av like formuleringer og potensielt sett har liten nytteverdi.

Men er det virkelig slik at årsberetningene har lite informativ verdi og at overgangen til krav om noteopplysning vil dekke informasjonsbehovet på samme måte som før? Alle informantene vi intervjuet var klar på at rapporteringen av fortsatt drift hadde en nytteverdi for brukerne av regnskapet, og at denne rapporteringen utgjorde et viktig signal til brukerne om foretakets økonomiske stilling. En fjerning av årsberetningen vil føre med seg både positive og negative konsekvenser. Samtidig som lovforslaget vil kunne bidra med betydelige forenklinger for små foretak, vil det forsvinne informasjon som for noen regnskapsbrukere kan være svært nyttig.

Samtidig som forslaget får støtte, er Finans Norge en av dem som stiller seg kritisk til forslaget. Her pekes det på at et regnskap uten årsberetning vil kunne gi dårligere informasjon om resultat og stilling enn et årsregnskap med årsberetning.

På den ene siden kan det diskuteres hvorvidt betydningen av innholdet i en årsberetning har for vurderingen av et foretaks økonomiske stilling. I følge stikkprøven var det flere foretak som ikke hadde opplyst om dårlig drift men som likevel gikk konkurs det påfølgende året, muligens på grunn av uforutsette hendelser. Revisoren antok at brukerne av regnskapet hovedsakelig så på tallene for å gjøre en egen vurdering av foretakets økonomiske stilling og drift og ikke nødvendigvis innholdet i årsberetningen. Er det virkelig slik at innholdet i årsberetningen er så lite informativt at det ikke trengs for å vurdere foretakets resultat og stilling?

På den andre siden kan det tenkes at en vurdering av foretakets økonomiske stilling må sees på som en helhetsvurdering, og da i sammenheng med innholdet i årsberetningen. Fra bankens side gjøres det en helhetsvurdering ved kredittvurderinger. Banken har et bredere beslutningsgrunnlag enn bare regnskapet og årsberetningen, men den bankansatte påpekte at jo bedre et regnskap er, jo bedre er det for banken ved kredittvurderinger. Etter vår mening vil en fjerning av årsberetningen ikke vil ha særlig innvirkning på regnskapsbrukerens vurderingen av foretakets økonomiske stilling. I og med at informasjonen vedrørende vurderingen om fortsatt drift blir dekket i note, ser vi ikke på dette som en hindring i vurdering av foretakets resultat og stilling. Revisoren mente at punktet om fortsatt drift var det eneste som var viktig i en årsberetning, og det kan dermed tenkes at dette har en

sammenheng med at fortsatt drift er det eneste punktet i årsberetningen som nå skal opplyses om i note dersom det foreligger usikkerhet.

Klima- og Miljødepartementet hevder at fjerning av årsberetning vil føre med seg en uheldig konsekvens av at nyttig informasjon ikke lengre blir å finne. Samfunnsansvar ligger høyt på agendaen og er et dagsaktuelt tema for både bedrifter og privatpersoner. Men er denne type informasjon noe som folk kommer til å savne dersom den forsvinner? Selv om miljø og samfunnsansvar er et dagsaktuelt tema som opptar mange, kan en likevel stille seg spørsmål om denne informasjonen har noe for seg med tanke på vurderingen av foretakets stilling og eventuell usikkerhet rundt fortsatt drift.

I følge dokumentanalysen er det flere instanser som påpeker viktigheten av at små foretak avlegger årsberetning. Landsorganisasjonen LO argumenterer for at "små selskaper" er i norsk sammenheng ganske store og at endringen dermed vil føre med seg større konsekvenser enn antatt. Det kan dermed tenkes at nyttig informasjon, som for eksempel informasjon om miljøpåvirkning fra selskaper som er små, men likevel store, forsvinner. Som en ytterligere konsekvens av dette kan kvaliteten på regnskapsinformasjonen reduseres og muligens gi en feilaktig fremstilling av foretaket.

På den andre siden kan en fjerning av årsberetning for små foretak være gunstig i og med at en fjerning vil lette det administrative arbeidet og dermed redusere kostnader og ressursbruk. I følge stikkprøven viser det seg at de minste bedriftene ofte skriver lite eller ingenting i motsetning til litt større foretak. Dette er kanskje naturlig da de små selskapene ikke har like mye ressurser til å utarbeide innholdsrike årsberetninger som de litt større foretakene. Vi er enig i revisorens utsagn om at det kanskje er lavere terskel for å skrive i note fremfor årsberetningen, og at forslaget vil bidra til at kanskje flere vil opplyse om foretakets situasjon rundt fortsatt drift. En mulig forklaring kan

være at årsberetningen er et eget dokument og blir sett på som formell. Det kan tenkes at flere trolig vil opplyse om usikkerhet i notene, da notene er det siste som kommer i regnskapet og muligens ikke fanger like stor interesse hos brukerne av regnskapet som innholdet i årsberetningen.

Dersom det fremgår usikkerhet om fortsatt drift, skal dette etter lovforslaget opplyses om i note. Økonomiforbundet presiserer at brukernytten trolig kan bli påvirket i negativ retning dersom årsberetningen forsvinner. De viser til at innholdet i årsberetningen, herunder fortsatt drift, er en viktig informasjonskilde for framtidige kreditorer. Økonomiforbundet er den eneste instansen som presiserer akkurat dette. På den ene siden bærer formuleringen av fortsatt drift i dagens årsberetninger preg av standardformuleringer, noe som tyder på at årsberetningen kanskje ses på som en formalitet uten særlig nytte. På den andre siden vil det foreligge en underforstått forutsetning om fortsatt drift dersom det ikke står noe om dette i noteopplysningen. Dersom det derimot fremgår usikkerhet om fortsatt drift, skal dette uansett opplyses om i noten og kreditorers informasjonsbehov vil likevel bli dekket her.

Både Økonomiforbundet og Landsorganisasjonen LO kommenterer at årsberetningen er en viktig informasjonskilde for ikke-profesjonelle brukere av regnskapet. Det kan tenkes at for eksempel kunder og leverandører vil kunne få problemer med å vurdere foretakets økonomiske stilling dersom årsberetningen forsvinner. Disse regnskapsbrukerne ser muligens mer på teksten i et regnskap, fremfor å gjøre en matematisk vurdering av tallene i regnskapet. For profesjonelle regnskapsbrukere, som for eksempel långivere, vil en fjerning av årsberetningen muligens ha liten innvirkning for vurderingen av den økonomiske stillingen til foretaket. I henhold til intervjuet med den bankansatte, kom det frem at banken var mest opptatt av tallene i regnskapet, samt oppdaterte tall og budsjetter.

Sannsynlighetsbegrepet i gjeldende regnskapslov er lite entydig og kan skape rom for subjektive vurderingsforskjeller. Vurderingsprosessen av eventuell usikkerhet rundt fortsatt drift er vanskelig å fastslå. På den ene siden vil den nye ordlyden være lettere å forholde seg til, i og med at fortsatt drift skal legges til grunn helt til foretaket er besluttet oppløst. På den andre siden vil man uansett være nødt til å gjøre en

vurdering om det foreligger usikkerhet knyttet til fortsatt drift da dette skal opplyses om i note. Dette er en vurdering en må gjøre selv om ordlyden blir endret. Når foreligger det usikkerhet? Og når foreligger det ikke usikkerhet? Hvilken grad av usikkerhet gir krav om opplysning i noten? En mulig forklaring vil være å se selskapets økonomiske

stilling i forhold til aksjelovens bestemmelser om forsvarlig egenkapital og likviditet, samt eventuelle ytre risikofaktorer som kan svekke foretakets evne til fortsatt drift. I følge stikkprøven viste det seg at 24 prosent ikke informerte om usikkerheten selv om de hadde en lav egenkapital og høy gjeld. Dette er noe som peker på at vurderingen av usikkerhet blir vurdert forskjellig.

7 Avslutning og konklusjon

Problemstillingen vår handlet om hvilke konsekvenser endringen av prinsippet om fortsatt drift ville ha i ny norsk regnskapslov. Vi ønsket også å se på hvilke konsekvenser dette ville få for rapporteringen av fortsatt drift, i tilknytning til forslaget om å fjerne årsberetningen for små foretak.

Etter å ha gjort en dokumentanalyse av hørings svar, intervjuet folk fra regnskapsbransjen, samt gjort en stikkprøve av konkursbegjærte bedrifter på Haugalandet har vi fått svar på hvordan endringene trolig vil bli og hvilke konsekvenser dette vil følge med seg.

Gjennom arbeidet med denne oppgaven har vi prøvd å finne ut hvilke konsekvenser en endring av prinsippet om fortsatt drift vil få for regnskapspraksisen og brukernytten. Den nye regnskapsloven er utarbeidet med sikte på å modernisere og forenkle loven. Ordlyden i dagens prinsipp om fortsatt drift er vanskelig å forholde seg til og åpner opp for subjektiv forståelse av sannsynlighetsbegrepet.

Resultatet av analysen vår viser at en endring i prinsippet om fortsatt drift trolig vil ha lite innvirkning på dagens regnskapspraksis. Dette skyldes at dagens praksis allerede ligger ganske tett opp mot den foreslåtte ordlyden i ny paragraf om fortsatt drift.

Resultatene viser oss at regnskapene i dagens praksis blir avlagt etter forutsetning om fortsatt drift så lenge foretaket ikke er besluttet oppløst.

Lovforslaget legger nødvendigvis ikke opp til en praksisendring, men heller bruk av gjeldende praksis. Resultatet peker på at lovforslaget om fortsatt drift er kodifisert, som vil si at ordlyden er utarbeidet med utgangspunkt i gjeldende rett, altså dagens praksis. Dette er en endring som er i tråd med utviklingen av et deskriptiv rammeverk, hvor regnskapsmessige løsninger tar utgangspunkt i allmennakseptert praksis (se delkapittel. 2.3). Resultatene viser også at den nye ordlyden vil være enklere å forholde seg til ved vurdering av fortsatt drift. Vi tror det vil være hensiktsmessig å innføre lovutvalgets forslag til ny ordlyd om fortsatt drift i ny norsk regnskapslov.

For rapporteringen av fortsatt drift ved fjerning av årsberetningen for små foretak, vil konsekvensene trolig være mer innlysende. I følge lovforslaget skal fortsatt drift opplyses om i note dersom det foreligger usikkerhet, noe som gjør at informasjon om fortsatt drift ikke blir å finne dersom regnskapet er avlagt under forutsetning om fortsatt drift. Det vil dermed foreligge en ubetinget forutsetning om fortsatt drift. For at endringen skal ha noe for seg, er det viktig at brukerne av regnskapet gjøres oppmerksom på at informasjonen om fortsatt drift er flyttet til notene. Videre viser resultatene at en slik endring vil være både positivt og forenkende for små foretak.

En fjerning av årsberetningen vil trolig ikke ha stor konsekvens for rapporteringen av fortsatt drift. Dersom det foreligger usikkerhet vil dette bli opplyst om i note og informasjonsbehovet for regnskapsbrukeren vil bli ivaretatt her. Spørsmålet er heller når en skal, og når en bør opplyse om usikkerhet. Her kan det oppstå vurderingsforskjeller både slik ordlyden er nå, og ved en eventuell endring. Trolig burde det vært noen retningslinjer utover aksjeloven § 3-4 og § 3-5.

Som et tilleggsmoment ønsker vi å påpeke at en fjerning av årsberetningen vil ha en konsekvens for nyttig informasjon, som for eksempel rapporteringen av samfunnsansvar og forurensing. I henhold til prinsippet om fortsatt drift er også dette tema som er relevant i tiden, og noe som folk er opptatt av blir opprettholdt. Dette er kanskje noe som hadde vært interessant å sett på som tema for fremtidig bacheloroppgave.

Innholdet i denne oppgaven kan sees på som et innspill i en spennende debatt om konsekvenser ved innføring av ny norsk regnskapslov. Det kan fortsatt skje endringer i lovforslaget knyttet til prinsippet om fortsatt drift, men resultatene vi har presentert i denne oppgaven tar utgangspunkt gjeldende høringsutkast (NOU 2015:10 og NOU 2016: 11). Vi tror en innføring av ny norsk regnskapslov vil ha en positiv virkning på dagens regnskapspraksis, og føre norsk regnskapslovgivning ett steg nærmere internasjonal praksis.

Litteraturliste

Aksjeloven (1997). Lov om aksjeselskaper. Hentet fra:

Gjems-Onstad, Ole (red) (2016). *Skattelovsamlingen 2015-16* (26.utgave). Trondheim: Gyldendal Juridisk

Altinn. (2016, 30. jan). *Hva skal sendes til Regnskapsregisteret?* Hentet 20 april 2017

fra: <https://www.altinn.no/no/Starte-og-drive-bedrift/Drive/Regnskap-og-revisjon/Arsregnskapet/Hva-skal-sendes-til-Regnskapsregisteret/>

Baksaas, K. M. & Stenheim, T. (2015). *Regnskapsteori*. Oslo: Cappelen Damm AS

Deloitte. (2015). *Høringssvar til NOU 2015:10 Lov om regnskapsplikt*. Hentet fra:

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing---regnskapslovutvalgets-utredning-om-ny-lov-om-regnskapsplikt/id2438107/?uid=1d190887-abb4-4f98-b629-5d23c151fea2>

Ernst & Young (2015, juni). *Regnskapsnyheter 2015*. Hentet 27.februar.2017 fra:

<http://www.ey.com/no/no/services/assurance/act-ey-regnskapsnyheter-juni-2015-hva-er-ifrs-for-smes-og-hvilke-endringer-vil-vi--se->

Ernst & Young AS. (2015). *Høringssvar – NOU 2015:10 Lov om regnskapsplikt (høringssvar)*.

Hentet fra:

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing---regnskapslovutvalgets-utredning-om-ny-lov-om-regnskapsplikt/id2438107/?uid=e9292a8c-1292-416d-872e-ed366475a312>

Ernst & Young AS. (2016). *Høringssvar - NOU 2016:11 Regnskapslovens bestemmelser om*

årsberetning mv. Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing---regnskapslovutvalgets-utredning-om-regnskapslovens-bestemmelser-om-arsberetning-mv/id2509221/?uid=81b3ff16-4392-4534-a2b2-0399581606d9>

Directives. (2013, juni 26). *DIRECTIVE 2013/34/EU OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 26 June 2013*. Hentet fra:

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2013:182:0019:0076:EN:PDF>

- Finans Norge. (2016). *Høringsuttalelse - Regnskapslovutvalgets utredning om regnskapslovens bestemmelser om årsberetning mv.* Hentet fra:
<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing---regnskapslovutvalgets-utredning-om-regnskapslovens-bestemmelser-om-arsberetning-mv/id2509221/?uid=f28808e8-a402-4d1a-82dc-45856de1318c>
- Grønmo, S. (2016). *Samfunnsvitenskapelige metoder* (2. Utgave). Bergen: Fagbokforlaget Vigmostad og Bjørke AS
- IAS 1. (2017). Presentation of Financial Statements. Hentet 19. april 2017 fra:
<http://eifrs.ifrs.org/eifrs/bnstandards/en/2017/ias01.pdf>
- International Accounting Standards Board (IASB). (2015). *International Financial Reporting Standard (IFRS) for Small and Medium-sized Entities (SMEs)*. Hentet 19. april 2017 fra:
<http://eifrs.ifrs.org/eifrs/PDFArchive?viewFile=15550&categoryId=118&sidebarCategoryId=430>
- Jacobsen, D.I. (2015). *Hvordan gjennomføre undersøkelser?* (3. utgave). Oslo: Cappelen Damm AS
- Johannessen, A., Christoffersen, L. & Tufte, P. A. (2011). *Forskningsmetode for økonomisk- administrative fag* (3. utgave). Oslo: Abstrakt forlag
- Johnsen, A. & Kvaal, E. (1999). *Regnskapsloven* (Kommentarer til lov av 17.juli.1998 nr. 56 om årsregnskap m.v.). Oslo: Cappelen Akademisk Forlag
- Klima- og miljødepartementet. (2016). *Høring - Regnskapslovutvalgets utredning om regnskapslovens bestemmelser om årsberetning m.v. (høringssvar)*. Hentet fra:
<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing---regnskapslovutvalgets-utredning-om-regnskapslovens-bestemmelser-om-arsberetning-mv/id2509221/?uid=52493cb1-24c3-44f2-ad0e-943c8f225a36>
- Kristoffersen, T. (2016). *Årsregnskapet – en grunnleggende innføring* (5. utgave). Bergen: Vigmostad & Bjørke AS
- Kristoffersen, T. (2014). *Årsregnskapet* (4.utgave). Bergen: Fagbokforlaget Vigmostad og Bjørke AS.

- Landsorganisasjonen i Norge (LO). (2016). *Høring - Regnskapslovutvalgets utredning om regnskapslovens bestemmelser om årsberetning mv. (høringssvar)*. Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing---regnskapslovutvalgets-utredning-om-regnskapslovens-bestemmelser-om-arsberetning-mv/id2509221/?uid=ddf70dc6-2afd-4a90-9229-b7349e2b5a0d>
- Langli, J. C. (2016). *Årsregnskapet* (10. utgave). Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS
- Lorentzen, M. & Aarø, J.T. (2016, 18. februar). *Oljebremser rammer ikke bare oljenæringen: - 80.000 til 100.000 kan måtte finne seg ny jobb*. Hentet den 27 april 2017 fra: <http://e24.no/makro-og-politikk/oljebremser/oljebremser-rammer-ogsaa-utenfor-naeringen-saa-mange-kan-miste-jobben-utenfor-oljen/23604105>
- NOU 1995: 30. (1995). *Ny regnskapslov*. Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-1995-30/id115910/>
- NOU 2003:23. (2003). *Evalueringsrapport om regnskapsloven*. Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/contentassets/80888540611844b1bb4ae5d2b237ed6a/no/pdfs/nou200320030023000dddpdfs.pdf>
- NOU 2015:10 (2015). *Lov om regnskapsplikt*. Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2015-10/id2425387/?q=NOU%202015:%2010>
- NOU 2016:11. (2016). *Regnskapslovens bestemmelser om årsberetning mv*. Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/contentassets/8fbc678051644650ad21a46c7e78465e/no/pdfs/nou201620160011000dddpdfs.pdf>
- Mikalsen, K. (2014, 29 okt.). *Syv av ti nystartede selskaper går på dukken*. Hentet 20.mars 2017 fra <http://www.aftenposten.no/okonomi/Syv-av-ti-nystartede-bedrifter-gar-dukken-75820b.html>
- PWC. (2015). *NOU 2015:10 Lov om regnskapsplikt - høringssvar*. Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing---regnskapslovutvalgets-utredning-om-ny-lov-om-regnskapsplikt/id2438107/?uid=e1b17d7f-aadd-4ad3-b556-2041a78d6fb3>
- Regjeringen. (2016, 17. august). *Høring – Regnskapslovutvalgets utredning om regnskapslovens bestemmelser om årsberetning mv*. Hentet 2. februar 2017 fra: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing---regnskapslovutvalgets-utredning-om-regnskapslovens-bestemmelser-om-arsberetning-mv/id2509221/>

Regjeringen. (2015, 26 juni). *Utredning om ny regnskapslov*. Hentet 28.04.17 fra:
<https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/utredning-om-ny-norsk-regnskapslov/id2425305/>

Regjeringen. (2014, 21. Sept). Mandat for utvalget for å utrede modernisering og forenkling av regnskapslovgivningen. Hentet 26. April. 17 fra:
<https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/dep/fin/pressemeldinger/2014/Regnskapslovutvalg-oppnevnt/Mandat-for-et-utvalg-for-a-utrede-modernisering-og-forenkling-av-regnskapslovgivningen/id2000933/>

Regnskapsloven (1998). Lov om årsregnskap m.v.. Hentet fra:
Gjems-Onstad, Ole (red) (2016). *Skattelovsamlingen 2015-16* (26.utgave). Trondheim: Gyldendal Juridisk

Regnskapsstiftelsen. (u.å.). Ny regnskapslov på høring. Hentet 03. Mars 17 fra:
<http://www.regnskapsstiftelsen.no/ny-regnskapslov-pa-horing/>

Revisorforeningen. (2015, 26. juni). *Forslag til ny regnskapslov*. Hentet 19. jan.17 fra:
<https://www.revisorforeningen.no/fag/nyheter/regnskapslov-2015/>

Revisorforeningen (2015, 26. Juni). *Forslag til ny regnskapslov* (vedlegg, notat sammendrag holdepunkter) Hentet 9 februar fra
<https://www.revisorforeningen.no/fag/nyheter/regnskapslov-2015/>

Revisorforeningen. (2015). *Høring – NOU 2015:10 Lov om regnskapsplikt (høringssvar)*. Hentet fra:
<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing---regnskapslovutvalgets-utredning-om-ny-lov-om-regnskapsplikt/id2438107/?uid=75cec6e7-1ba9-4063-b027-6b4997b2d35c>

Revisorforeningen. (2016). *Høring – NOU 2016: 11 Regnskapslovens bestemmelser om årsberetning mv. (høringssvar)*. Hentet fra:
<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing---regnskapslovutvalgets-utredning-om-regnskapslovens-bestemmelser-om-arsberetning-mv/id2509221/?uid=f897be92-7805-4722-82b3-2dc93db7a108>

Schwencke, H. R., Haugen, D. O., Baksaas, K. M. & Stenheim, T. (2016). *Årsregnskapet i teori og praksis 2015*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS

Skattedirektoratet. (2015). *Høring – Regnskapslovutvalgets utredning om ny lov om regnskapsplikt (høringssvar)*. Hentet fra:

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing---regnskapslovutvalgets-utredning-om-ny-lov-om-regnskapsplikt/id2438107/?uid=81d953ed-43ee-40de-911d-45aef34a01c4>

Statistisk sentralbyrå. (2017, 21 april). *Opna konkursar*. Hentet 27 april fra:

<https://www.ssb.no/konkurs>

Sticos. (2015, 18 august). *Forslag til ny regnskapslov*. Hentet 12. mars 2017 fra:

<https://www.sticos.no/portal/Nyheter/TabId/91/ArtMID/483/ArticleID/304/Forslag-til-ny-regnskapslov.aspx>

Toft Sundbye, L. M. og Nisted, I. M. (2017, 4. mars). *Primære og sekundære*

datakilder. Hentet 3. februar 2017 fra: <http://ndla.no/nb/node/93370?fag=52293>

Økonomiforbundet. (2016). *Høring – Regnskapslovutvalgets utredning om*

regnskapsførerlovens bestemmelser om årsberetning mv. (høringssvar). Hentet fra:

https://www.regjeringen.no/contentassets/a00915dd957244958f142598a03287ca/horing_svar_regnskapslovutvalgets_utredning_okonomiforbundet.pdf

Østerås Marken, R. (2016, 15. juli). *Ny regnskapslov – delutredning II*. Hentet 27.

januar 2017 fra:

<https://www.sticos.no/portal/Nyheter/TabId/91/ArtMID/483/ArticleID/430/Ny-regnskapslov---delutredning-II.aspx>

Vedlegg 1: Oversikt over bedriftene fra stikkprøven

Navn på bedriften	Dato for konkursbegjæring
Vindafjord: CHINABIL AS	02.12.16
Utsira: Naustkos AS	06.10.16
Tysvær: West Marine Service AS FS MASKIN AS	27.10.16 14.03.16
Haugesund: Milani International AS Blue Personell Gourmetjunk AS Magmar Eiendom AS Gulvleggeren Haugesund AS Telecomgruppen AS Sima Bygg AS Vektco AS	02.09.16 08.09.16 22.11.16 13.12.16 17.01.17 19.01.17 31.01.17 05.04.17
Karmøy: ESSCOM AS Årabrotsvegen Bygg og Bolig AS Pedersen forskaling AS Karmsund Hagesenter AS Jakstus Bygg AS Akvarielageret AS EP Transport AS Bygnes Gulv AS Trophegen Retail Sør-vest AS Skude Industri AS Smartløsning Steinar Olsen Bil AS Fire1 AS Unisteel AS Jabeto AS SHM AS Bos Eiendom og Consult AS Bos Nordic Groceries AS	30.09.16 22.09.16 11.10.16 03.10.16 31.10.16 02.11.16 10.11.16 15.12.16 20.12.16 20.12.16 21.12.16 02.01.17 12.01.17 20.01.17 31.01.17 14.02.17 16.02.17 23.02.17

Vedlegg 2: Intervjuguide

Fase 1: Intervjuprosessen

- Presentasjon av oss selv
- Intervjuet vil handle om følgende tema:
 - Prinsippet om fortsatt drift/endring av prinsippet om fortsatt drift
 - Fjerning av årsberetning for små foretak
- Hvorfor valgte vi nettopp dette tema?
- Informere om prosjektet og problemstilling
 - Hensikten med intervjuet er å få et innblikk i hvordan vurderingene om fortsatt drift blir gjort i praksis i dag, og hvilke konsekvenser endringen av prinsippet om fortsatt drift vil føre til, samt hvilke konsekvenser det får ved fjerning av årsberetning, dvs. rapporteringen av fortsatt drift.
- Betydningen av å være med på intervjuet
 - Hovedmålet er å belyse konsekvensene av ny regnskapslov med tanke på fortsatt drift.
 - Få et realistisk bilde på hvordan rapporteringen i dag, samt hvordan rapporteringen vil bli ved endring av prinsippet.
 - Det vil være med på å øke vår forståelse og fungere som ett supplement i forhold til hørings svar.
- Intervjuets utforming:
 - Intervjuet vil være en samtale/dialog mellom partene
 - Vi vil begge delta i intervjuet, en leder i hovedsak intervjuet, mens den andre noterer i form av skriftlige notater på pc.
 - Ca. tid vil være en time.
- Anonymitet
 - Vi garanterer full anonymitet dersom dette er ønskelig.

Fase 2: Intervjuet

I begynnelsen av intervjuet stiller vi noen spørsmål om bakgrunn til intervjuobjektet, samt overordnede spørsmål i forhold til temaet.

1. Hva er din posisjon i bedriften?
2. Hvilken utdanning har du?
3. Hvor lenge har du vært ansatt i bedriften?

4. Hva er dine tanker rundt en nye regnskapsloven? Er det noen spesielle endringer som du har bemerket deg?

Hovedgrepene i den nye loven er:

- Internasjonalisering av regnskapsloven, skal bygge på IFRS for SMEs
 - De grunnleggende regnskapsprinsippene vil bli erstattet med alminnelige regnskapsprinsipper.
 - Foreslår å fjerne begrepet "god regnskapsskikk."
 - Innføre rettslig bindende regnskapsstandarder
 - Små foretak trenger ikke utarbeide årsberetning – forenklinger av notekrav
 - Økt adgang til bruk av virkelig verdi for investeringseiendom, anleggsmidler og biologiske eiendeler
5. Hva er ditt syn på dette, og hvordan tror du endringene vil slå ut i praksis?
 6. Vil de særnorske løsningene fremdeles bli brukt?

Videre kommer vi inn på den generelle delen av intervjuet:

Dagen regnskapslov. "årsregnskapet skal utarbeides under forutsetning om fortsatt drift så lenge det ikke er **sannsynlig** at virksomheten blir avviklet," jf. rskl. § 4-5

Dagens regnskapslov

7. Hvordan tolker du bestemmelsen om fortsatt drift i regnskapsloven?
8. Hva legger du i definisjonen "sannsynlig," i prinsippet om fortsatt drift? Finnes det noe konkret tallfesting i form av f.eks. prosent, for sannsynlighetsvurderingen?
9. Hva er kjennetegnene for usikkerhet om fortsatt drift, hvordan blir dette vurdert?
10. Når skal det utarbeides en avviklingsregnskap i henhold til dagens lov?
11. I hvilken grad mener du at rapporteringen av fortsatt drift har en nytteverdi for brukerne av regnskapet?
12. **Som revisor**, hvordan kontrollerer du årsregnskapet/årsberetningen i forhold til rapporteringen av fortsatt drift?
13. **Som regnskapsfører**, hvilke vurderinger gjør du i forhold til fortsatt drift?

14. Hvordan vil du si kommunikasjonen mellom deg som regnskapsfører og bedriften er, med tanke på informasjon om fortsatt drift?

I ny lov legges det opp til en betydelig forenkling av fortsatt drift. Årsregnskapet skal nå utarbeides under forutsetning om fortsatt drift, **med mindre oppløsning er besluttet**. Det betyr at hvis det er besluttet skal eiendeler og forpliktelser vurderes til verdien ved oppløsning (Revisorforeningen, 2015). Det skal likevel opplyses om usikkerheten om fortsatt drift om årsberetning, og i noteopplysning for små foretak.

Ny regnskapslov

15. Hva tenker du om det nye lovforslaget om at fortsatt drift skal legges til grunn helt til foretaket besluttes oppløst?
16. Er "sannsynlig," for uspesifisert i forhold til vurdering av fortsatt drift?
17. Hvordan vil dette slå ut i praksis, vil det blir noen forskjeller?

Årsberetningen

18. Hva vil konsekvensene ved fjerning av årsberetningen bli for små foretak?
Vil dette påvirke brukernytten og kvaliteten av årsregnskapet?
19. Hvorfor fjerne årsberetningen for små foretak? Tanker rundt dette? Gir det ingen nytteverdi? (har vært en del av norsk lov i mange år)
20. Vil fjerningen av årsberetningen ha noen konsekvenser med tanke på vurderingen av fortsatt drift?
21. I henhold til stikkprøve viser det seg at få selskap skriver om usikkerhet året før konkursbegjæringen. Tror du at flere selskaper vil opplyse om usikkerheten rundt fortsatt drift dersom det nye lovforslaget trer i kraft?
22. Rapporteringen skal skje i notene hvis usikkerhet, hvordan vil dette skje?

Spørsmål i henhold til brukerne av regnskapet (bank) :

23. Hvilken betydning har prinsippet om fortsatt drift for dere som jobber med bedriftskunder i forhold til långivning og kredittvurdering?
24. Hva tenker dere om at årsberetning for små foretak vil forsvinne? Vil dette skape utfordringer i forhold til din jobb som långiver?
25. Har rapporteringen knyttet til vurderingen av fortsatt drift en nytteverdi for deg som bruker av regnskapet?

Fase 3: Avslutning av intervjuet

I henhold til tema vi har snakket om i dette intervjuet, er det noen kommentarer/innspill på noe vi ikke har dekket?

Takk for at du tok deg tid til en prat med oss. Vi vil sende deg et referat av intervjuet, slik at du kan lese deg gjennom det og eventuelt korrigere oss hvis det skulle være aktuelt.

Vedlegg 3: Modell stikkprøve

Bedrifter	Inntekt	Eiendeler	Egenkapital-andel	Likviditet 1	Fortjeneste i %	Gjeldsgrad	Informerer ikke om usikkerhet	Positivt årsresultat	Underskudd,men dekket av EK	Tiltak
Vindafjord:										
China Bil AS	91000	926752	-0,11	0,64	-0,43	-10,1	NEI	NEI	NEI	NEI
Haugesund:										
Gulvleggeren Haugesund AS	356122	289335	0,047	0,62	-0,046	20,2	JA	NEI	JA	NEI
Telecomgruppen AS	20483437	4493102	0,12	0,91	0,014	7,5	NEI	JA	NEI	NEI
Sima Bygg AS	4981795	1948312	-0,18	0,56	-0,073	-6,7	JA	NEI	NEI	NEI
Gourmetjunk AS	2027064	598711	-0,34	0,39	-0,20	-3,98	JA	NEI	NEI	JA
Magmar Eiendom AS	663550	204794	-0,39	0,66	-0,26	-3,56	JA	NEI	NEI	JA
Milani International AS	19894798	11094500	0,053	1	0,017	18,9	NEI	JA	NEI	NEI
Blue Personell AS	80503	69218	0,56	1,5	0,11	0,80	NEI	JA	NEI	NEI
Vektco AS	2514423	955760	0,46	1,8	0,14	1,18	JA AVVIKLING	NEI	NEI	NEI
Utsira:										
Naustkos AS	1456074	374515	-0,28	0,73	-0,13	-4,5	JA	NEI	NEI	JA
Tysvær:										
FS Maskin AS	1257662	337950	-0,23	0,56	-0,08	-5,35	JA	NEI	NEI	JA
West Marine Service AS	7092125	6333850	0,20	0,65	0,094	4,00	NEI	JA	NEI	NEI
Karmøy:										
Bygnes Gulv AS	6674238	1444030	-8,50	0,51	-0,19	-2,18	JA	NEI	NEI	JA
EP Transport AS	3538179	1399415	0,11	0,49	0,04	7,95	NEI	JA	NEI	NEI
Jabeto AS	0	128555	0,98	16,50	0	0,03	JA	NEI	JA	NEI
Skade Industri AS	94079267	39804228	0,012	0,83	-0,08	83,28	JA	NEI	JA	NEI
Smartløsning AS	136375	101917	0,42	0,82	0,002	1,39	NEI	JA	NEI	NEI
Steinar Olsen bil AS	48826326	4917989	-0,28	1,33	-0,01	-4,56	JA	NEI	NEI	JA
Unisteel AS	46605137	12011865	0,26	1,34	0,05	2,87	NEI	JA	NEI	NEI
Fire1 AS	1371448	3040467	0,17	0,63	-0,44	5,04	JA	NEI	JA	JA
Jakstus Bygg AS	2180397	356282	-0,07	0,81	0,02	-16,03	JA	JA	NEI	NEI
Karmsund Hagesenter AS	13122737	3955670	-1,29	0,46	0,08	-1,78	JA	JA	NEI	JA
SHM AS	7357796	4370865	-0,31	0,79	-0,13	-4,23	JA	NEI	NEI	JA
Årabrotsvegen bygg og bolig AS	22889761	7070431	-0,19	0,83	0,05	-6,14	JA	JA	NEI	JA
Tropehagen Retail Sør-vest AS	1290026	467431	-2,87	0,21	-0,56	-1,35	JA	NEI	NEI	JA
ESSCOM AS	3243443	3480650	-0,23	0,79	0,01	-5,31	JA	JA	Nei	NEI
Akvarielageret AS	0	30000	1	0	0	0	JA AVVIKLING	NEI	NEI	NEI
Bos eiendom og consult AS	6282804	10551448	-0,15	0,03	0,12	-7,56	JA	JA	NEI	JA
Bos Nordic Groceries AS	4002793	3908299	-0,34	1,11	-0,16	-3,95	JA	NEI	NEI	JA
Pedersen forskaling AS	5330382	733943	-1,10	0,35	-0,04	-1,91	JA	NEI	NEI	JA
Gjennomsnitt:	10927655,4	4180009,47	-0,42	1,26	-0,07	2,1				